

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**EVLİ KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ İLE EVLİLİK
UYUMU VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Gamze TEKİN

Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Uğur TEKİN

TEMMUZ 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**EVLİ KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ İLE EVLİLİK
UYUMU VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Gamze TEKİN
(Y1512.270043)

Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Uğur TEKİN

TEMMUZ 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı Y1512.270043 numaralı öğrencisi Gamze TEKİN'in "Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 19.07.2019 tarih ve 2019/18 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 29.07.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER			
Danışman	Prof. Dr.	Uğur TEKİN	İstanbul Aydın Üniversitesi
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Şahide Güliz KOLBURAN	İstanbul Aydın Üniversitesi
2. Üye	Prof. Dr.	Ahmet ŞİRİN	Marmara Üniversitesi
YEDEK ÜYELER			
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Aylin SÖZER ÇAPAN	İstanbul Aydın Üniversitesi
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Neşe Şahin TAŞĞIN	Maltepe Üniversitesi

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’ da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../2019)

Gamze TEKİN

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı, evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesiydi. Çalışmaya başlamadan önce aklımda, günümüzde dikkat çekici bir biçimde artan boşanmalarla ilgili sorularım vardı. Bu evlilikler neden bitiyordu? Sahi evlilik neydi?

Evliliğin tanımlarına baktığımızda “farklılık” vurgusunu görüyoruz. Örneğin; farklı çevrelerde, farklı yaşam tarzlarını benimseyerek büyümüş iki farklı bireyin bir araya gelerek yeni bir yaşam tarzı oluşturması olarak tanımlanıyordu. Evlilik uyumu da yine, eşlerin evliliğin beraberinde getirdiği farklılıkları benimsemesi, farklı kişilik özellikleri olan bireylerin uzlaşmaları, bütünleşmeleri gibi “farklılık” vurgusuyla tanımlanıyordu. Evlilik bir kadın ve bir erkeğin oluşturduğu bir unsur olunca, akla gelen ilk ve temel farklılık da bireylerin “kadın” ve “erkek” oluşlarından geliyordu. Bu “farklılık” vurgusu, kadın ve erkeğin cinsiyet farklılığını ve dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerini akla getiriyordu. Evliliğin sosyolojik boyutu da bu düşünceyi desteklerken, toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu arasında bir ilişki olmalıydı. Bu farklılığın bir diğer boyutu da kişilerin hayattan beklentilerinin farklı olması ve beklentilerin de zamanla farklılaşabilmesiydi. Bu da akla yaşam doyumunu getiriyordu. Çünkü yaşam doyumunun kişilerin hayattan beklentilerinin karşılanması düzeyiyle ilişkili olduğunu biliyorduk.

Bütün bunlar beni bu üç değişken (toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik uyumu, yaşam doyumu) arasındaki ilişkinin incelenmesi noktasına getirdi. Araştırma sonucunda elde ettiğim bulgular, yola çıkış noktamı doğrulamıştı. Hem bu üç değişkenin birbirleriyle olan ilişkisi hem de onların sosyo-demografik değişkenlerle ilişkileri dikkat çekiciydi. Bu araştırmanın gelecekte yapılacak araştırmalar için ilham verici ve yol gösterici olmasını diliyorum.

Tez danışmanlığımı üstlenerek, yoğun iş temposuna rağmen, ilgisini ve desteğini bir an olsun esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Uğur TEKİN’e katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmamın örneklemini oluşturan 150 kadın katılımcıya ve araştırmamın her aşamasında yardım ve desteğini aldığım herkese değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Son olarak yaşamım boyunca desteklerini esirgemeyen sevgili anne ve babama, her zaman yanımda olup omuz veren sevgili ablalarım, varlığıyla bana güç veren canım kızım Meryem TERZİ’ye minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇİZELGE LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı.....	3
1.2 Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.3 Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.4 Sayıtlar.....	4
1.5 Sınırlılıklar.....	4
2. EVLİLİK UYUMU	5
2.1 Evlilik Tanımı.....	5
2.1.1 Evlilik uyumu.....	5
2.1.2 Evlilik uyumu kuramları.....	7
2.1.2.1 Sosyal öğrenme kuramı.....	7
2.1.2.2 Sevginin evrimi kuramı.....	9
2.1.2.3 Sosyal biliş kuramı.....	10
2.1.2.4 Psikodinamik model.....	10
2.1.2.5 Bağlanma kuramı.....	11
2.1.2.6 Lewis ve Spanier'in uyumlu evlilik modeli:.....	11
2.1.2.7 Romantik aşk kuramı.....	12
2.1.2.8 Pekiştireç kuramı.....	12
2.1.2.9 Davranışçı yaklaşım.....	12
2.1.3 Evlilik uyumunu etkileyen faktörler.....	13
2.1.4 Evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler.....	16
2.1.5 Evlilik uyumu ile ilgili yapılan çalışmalar.....	17
3. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU	19
3.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerini.....	19
3.2 Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile İlgili Kuramlar.....	22
3.2.1 Biyolojik kuram.....	23
3.2.2 Evrim kuramı.....	23
3.2.3 Sosyal rol kuramı.....	24
3.2.4 Psikanalitik kuram.....	24
3.2.5 Sosyal öğrenme kuramı.....	25
3.2.6 Bilişsel gelişim kuramı.....	26
3.2.7 Toplumsal cinsiyet şema kuramı.....	26
3.2.8 Sosyo- biyoloji kuramı.....	27
3.3 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu.....	27
3.4 Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	27
3.5 Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki.....	28

4. YAŞAM DOYUMU	30
4.1 Yaşam Doyumu Tanımı	30
4.2 Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler	31
4.3 Yaşam Doyumu ile İlgili Kuramlar	32
4.3.1 Haz ve acı kuramı	32
4.3.2 Bir noktaya erişme kuramı	32
4.3.3 Aktivite kuramı	33
4.3.4 Tavandan tabana ve tabandan tavana kuramı	33
4.3.5 Bağ kuramı	33
4.3.6 Yargı kuramı	34
5. YÖNTEM	35
5.1 Araştırmanın Modeli	35
5.2 Araştırmanın Örnekleme	35
5.3 Araştırmanın Veri Toplama Araçları	35
5.3.1 Kişisel bilgi formu	35
5.3.2 Toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği	35
5.3.3 Evlilik uyumu ölçeği.....	36
5.3.4 Yaşam doyumu ölçeği.....	37
5.4 Verilerin Analizi	37
6. BULGULAR	38
7. TARTIŞMA	53
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	59
KAYNAKLAR	60
EKLER	71
ÖZGEÇMİŞ	77

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 6.1: Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	38
Çizelge 6.2: Yaşam Doyumu Ölçeği, Evlilik Uyum Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeğinin ve Alt Boyutlarının Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri	40
Çizelge 6.3: Bireylerde Yaşam Doyumu İle Evlilik Uyumunun Arasındaki İlişki	40
Çizelge 6.4: Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Alt Boyutları İle Evlilik Uyumunu ve Yaşam Doyumunun Arasındaki İlişki	41
Çizelge 6.5: Bireylerde Eşitlikçi Tutum ile Evlilik Uyumunun Arasındaki İlişki	42
Çizelge 6.6: Bireylerde Geleneksel Tutum ile Evlilik Uyumunun Arasındaki İlişki	42
Çizelge 6.7: Bireylerde Eşitlikçi Tutum ile Yaşam Doyumunun Arasındaki İlişki	43
Çizelge 6.8: Bireylerde Geleneksel Tutum ile Yaşam Doyumunun Arasındaki İlişki	43
Çizelge 6.9: Bireylerin Maddi Durum Memnuniyetine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Alt Ölçeklerinden Puanlarını Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları	44
Çizelge 6.10: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği ve Alt Ölçeği Olan Geleneksel Tutumunun Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	44
Çizelge 6.11: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeğinin Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	46
Çizelge 6.12: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği ve Alt Ölçeği Olan Geleneksel Tutumunun Puanlarının Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	48
Çizelge 6.13: Yaşam Doyum Ölçeği Puanlarının Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	49
Çizelge 6.14: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	50
Çizelge 6.15: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Alt Ölçeği Olan Geleneksel Tutumunun Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	51

EVLİ KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ İLE EVLİLİK UYUMU VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Yapılan bu araştırmanın amacı, evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Yapılan bu çalışmada 18 yaş üstü, evli, kadın bireylerle çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde yaşayan 18 yaş üstü, evli, kadın bireyler oluşturmaktadır. İstanbul ilindeki 18 yaş üstü 150 evli, kadın katılımcı, araştırmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapılmış olup, araştırmanın örnekleme rastgele örneklem seçilerek yapılmıştır. Örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Ölçme araçları olarak likert tipi ölçeklerden faydalanılmıştır. Araştırmada kişisel bilgi formu, toplumsal cinsiyet roller tutum ölçeği, evlilik uyumu ölçeği ve yaşam doyumu ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; eşitlikçi tutum ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Eşitlikçi tutum arttıkça yaşam doyumu artmaktadır. Eşitlikçi tutum ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Eşitlikçi tutum arttıkça evlilik uyumu artmaktadır. Geleneksel tutum ile yaşam doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Geleneksel tutum arttıkça yaşam doyumu azalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Uyumu, Yaşam Doyumu*

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN GENDER ROLES AND MARRIAGE COMPLIANCE AND LIFE SATISFACTION IN MARRIED WOMEN

ABSTRACT

Aim of the this study is examine to relationship between gender roles and marital adjustment, life satisfaction on woman. The universe of the study consists of female individuals over 18 years of age living in Istanbul. The sample of the study consists of 150 participants over the age of 18 in Istanbul. The research will be conducted according to the relational screening model. The sample of the study was chosen by random sampling. The measurement tools of the research consist of Likert type scales. Personal information form, gender roles attitude scale, marital adjustment scale and life satisfaction scale were used in the study. According to the findings; There is a positive relationship between egalitarian attitude and life satisfaction. As egalitarian attitude increases, life satisfaction increases. There is a significant positive relationship between egalitarian attitude and marital adjustment. As egalitarian attitude increases, marital adjustment increases. There is a negative correlation between traditional attitude and life satisfaction scale. As the traditional attitude increases, life satisfaction decreases.

Keywords: *Gender Roles, Marital Adjustment, Life Satisfaction*

1. GİRİŞ

Evlilik kavramı, toplumun en küçük yapı taşını oluşturan aile unsuru için önemli ve resmi bir kurumdur. Farklı çevrelerde farklı yaşam tarzlarını benimseyerek büyümüş iki farklı bireyin bir araya gelerek yeni bir yaşam tarzı oluşturması olarak da tanımlanmaktadır (Ateş ve Erdoğan, 2004). Her evlilik kurumunda eşler arasında uyumsuzluklar ve sorunlar çıkmaktadır. Evlilik çatışmalarını önleyen müdahaleler evliliğin devamı ve doyumunu için önemli bir faktördür. Bu konuda literatürde yer alan evlilik uyumu kavramı ile ilgili yapılacak çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Evlilik uzun yıllardır süregelen, kültür, çağ gibi unsurlara bağlı kalmadan her kültürde ve çağda karşılaşılan evrensel bir kavramdır (Tezcan ve Coşkun, 2004).

Evlilik uyumu, çiftlerin evlilik sürecinde karşılaştıkları farklılıklarla özdeşleşmeleri, temeli sağlam olumlu ve uyumlu iletişim kurabilmeleri aynı nokta etrafında birleşmeleri veya karşılıklı anlayışın gerçekleştiği ortak bir çözüm ağında birleştikleri ve bu birleşimin sonucundan doyum sağlamalarıdır (Locke, 1968). Mutlu ve temeli sağlam bir evliliğin devamı, kişilerin kendi rol ve fikirlerinden sapmadan bütünleşmeleri evlilik uyumundaki doyumun sağlanması ile mümkündür.

Evlilik uyumundaki doyumun kapsama alanına giren boyutlar şu şekildedir; hayattaki ruhsal uyum, uyumun kapsama alanındaki boyutlar; sosyal hayattaki uyum, çiftlerin birbirlerine karşı tutumu ve davranışlarındaki uyum, kişiler arası iletişimde uyum, eşlerin birbirleriyle uzlaşmada ve bütünleşmede uyumdur (İlkketenci, 2004). Evlilik uyumu, eşlerin birbirleri ile olan ilerleme ve gelişmeyi kabul etmelerini ve içselleştirmelerini gerektirir. Çünkü eşlerin birbirlerinin kişisel ve bireysel özelliklerine olan saygısı evlilik süresi boyunca var olan bir süreçtir. Eşlerin birbirlerini tanıma zamanı geçmişe dayanıyor olsa bile, bireylerin farklılaşma olasılığı yaşam boyu devam etmektedir (İlkketenci, 2004).

Evlilik uyumunu etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Evliliği etkileyen değişkenler şunlardır; “Benzerlik, boş zaman, olumsuz düşünceler, çocuk, cinsellik, ilgisizlik, iletişimsizlik, gelir, evlilik dışı ilişki, problemler ve problem çözme yöntemleri, fiziksel ve sözel şiddet” (Kocadere, 1995). Bu değişkenlerden biri olan

ve evlilik doyumunu üzerinde etkisi büyük olan kavramlardan biri de toplumsal cinsiyet rolleridir.

Cinsiyet kavramı toplumsal kavramların arasında en çarpıcı olanıdır. Birçok psikolog, insanların fark etmeden birbirlerini ayrıştırma eğiliminde olduğunu ifade etmektedir (Crespi, 2003). Kişiler genelde diğer bireylere karşı, din, cinsiyet, dil, ırk vb. gibi kavramlara ilişkin ayrımcılık politikası yürütmektedir. Toplumdaki cinsiyet rolleri bireylerin içinde bulunduğu toplumun kültürüne özgü olmaktadır. Çeşitliliklerin toplum tarafından kabul görmesi, ayrımcılığın da onaylanması manasına gelmektedir (West, 1987).

Toplumsal cinsiyet tanımının oluşmasında gerçekleşen süreç, anlama ve yorumla gayreti birtakım kuramsal açıklamalar getirmiştir. Bu açıklamalar ve kuramların bazıları, “bilişsel gelişim kuramı”, “evrim kuramı”, “psikanalitik kuram”, “toplumsal cinsiyet gelişim şema kuramı”, “biyolojik kökenli yaklaşım”, “sosyal rol kuramı” ve “sosyal öğrenme kuramı” olarak listelenebilir. Biyolojik olarak sahip olduğumuz cinsiyet ile toplumun o cinsiyetten beklediği rol uyumu yüksek ise aynı oranda yaşam doyumunda artmaktadır.

İlk defa Neugarten’in kullanmış olduğu yaşam doyumunu tanımı gerçekleşmesi beklenen şeylerin, ihtiyaçların ve arzuların karşılanması düzeyidir. Yaşam doyumunu kavramı, bireyin yapmak ya da elde etmek istedikleriyle sahip olduklarını kıyaslaması sonucunda deneyimlediği duygulardır. Yaşam doyumunu etkileyen faktörler şöyledir: Sürekli istikrar, toplumun refahı için en yüksek düzeyde olan gruba dahil olmak, demokratik yapısı olan özgürlüklerin kısıtlanmadan yaşandığı ekonomik yönden refah olan bir ülkede hayatını devam ettirmek ve çoğunluğun yanında yer almak. Ayrıca fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı olmak, evlilik, düşüncelerini dışarıya bildirmek, kendini kontrol edebilme mekanizmasına sahip olmak, yakın çevresindeki insanlarla iyi bağlantılar içerisinde bulunmak, paraya sahip olmak, sportif aktivitelerde bulunmak ve etkin bir kişilik sahibi olmaktır. Yaşam doyumunun birçok tanımı olmasına karşın, üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanımı bulunmamaktadır. Kişilerin hayattan farklı beklentilerinin olması ve zamanla meydana gelen değişiklikler yaşam doyumundaki farklı tanımlamaların temel nedenleri olarak görülmektedir (Keser, 2005).

1.1 Araştırmanın Amacı

Yapılan bu araştırmanın amacı, evli kadınlarda toplumsal cinsiyet roller ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incenmesidir.

1.2 Araştırmanın Hipotezleri

- Evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.
- Evli kadınlarda yaşam doyumu ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.
- Eş eğitim durumu ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- Eş eğitim durumu ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- Yaş ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- Anne Eğitim durumu ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- Maddi durum memnuniyeti ile toplumsal cinsiyet roller arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- Eğitim durumu ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- Eğitim durumu ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

1.3 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yaptığımız araştırmanın amacı evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik uyumu ve yaşam doyumu bazı demografik değişkenlere göre incelenecektir. Toplumsal cinsiyet kavramının son zamanlardaki kullanımı, sosyal bilimlerdeki post-modern tartışmalardan yakından etkilenmiştir. Bu tartışmalar çerçevesinde farklılığa, marjinalliğe ve 'ötekine' yapılan vurgudan dolayı, toplumsal cinsiyet kavramı önemli analiz birimlerinden biri haline gelmiştir. Toplumsal cinsiyet kavramı "kadın ve erkek arasındaki her türlü sosyal olarak yaratılan farklılığa hitap ettiği gibi, aynı zamanda 'kadın vücudunu' 'erkek vücudundan' ayıran her türlü ayırma ve ayrıştırmayı da kapsamaktadır" (Nicholson, 1994:79). Toplumda

meydana gelen bu cinsiyet ayrımının gerek evlilik uyumunu gerekse bundan dolayı oluşacak kişilerin yaşam doyumlarını etkileyebileceğini söyleyemek mümkündür. Bundan dolayı yaptığımız araştırma bu üç değişken arasındaki ilişkinin ve problemlerin saptanması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca araştırmanın üç değişkeni etkileyen sosyo-demografik değişkenlerin de ilişkisinin saptanıp görülmesi açısından önem taşımaktadır. Yapılan bu araştırmanın sonraki yapılacak araştırmalara yol gösterici bir etkisi olacağı düşünülmektedir.

1.4 Sayıtlar

Araştırmanın sayıtlarını aşağıdaki kriterler oluşturmaktadır;

- Katılımcılar kendilerine yöneltilen sorulara samimi bir şekilde yanıtladığı varsayılmaktadır.
- Katılımcıların evreni temsil ettiği kabul edilmektedir.
- Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu, toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği, evlilik uyumu ölçeği, yaşam doyumu ölçeği ilgili değişkenleri geçerli ve güvenilir olarak ölçmektedir.

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- İstanbul il merkezi ile sınırlıdır.
- Elde edilen veriler kişisel bilgi formu, toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği, evlilik uyumu ölçeği, yaşam doyumu ölçeği ile sınırlıdır.

2. EVLİLİK UYUMU

2.1 Evlilik Tanımı

Evlilik bireylerin karşılıklı ilişkilerinin toplum ve devlet kurumunda desteklemesiyle resmiyet kazanmasıdır. Eşler deneyim ve yaşantılar sonrasında evliliğe adımlarını atarlar. Türk medeni kanu'nun 185. Maddesine göre evlilik, çiftler ve evlenme arasında kurulan birliktir (Türk Medeni Kanunu, 2001). Evli bireyler, aile olmanın verdiği mutluluğu birlikte yaşar ve aile olmanın getirdiği çocuk bakımı, gözetimi ve eğitimi gibi sorumlulukları birlikte üstlenirler. Aynı yaşamı süren çiftler birbirlerine sadık olma ve yardımlaşma davranışları sergilemekle yükümlüdürler. Evlilik, farklı çevrelerde farklı yaşam tarzlarını benimseyerek büyümüş iki farklı bireyin bir araya gelerek yeni bir yaşam tarzı oluşturması olarak da tanımlanmaktadır. Evlilik uzun yıllardır süregelen, kültür, çağ gibi unsurlara bağlı kalmadan her kültürde ve çağda karşılaşılan evrensel bir kavramdır (Tezcan ve Coşkun, 2004).

Evlilik kavramı, toplumun en küçük yapı taşını oluşturan aile unsuru için önemli ve resmi bir kurumdur. Farklı çevrelerde farklı yaşam tarzlarını benimseyerek büyümüş iki farklı bireyin bir araya gelerek yeni bir yaşam tarzı oluşturması olarak da tanımlanmaktadır (Ateş ve Erdoğan, 2004).

Her evlilik kurumunda eşler arasında uyuşmazlıklar ve sorunlar çıkmaktadır. Evlilik çatışmalarını önleyen müdahaleler evliliğin devamı ve doyumunu için önemli bir faktördür. Bu konuda literatürde yer alan evlilik uyumu kavramı ile ilgili yapılacak çalışmalar büyük önem taşımaktadır.

2.1.1 Evlilik uyumu

Yaşam dönemlerinde önemli bir geçiş olan evlilik kurumu, bireylerin toplumsal hayatlarında adım attıkları önemli yakın ilişkilerden biridir (Larson, Holman, 1994). Eşler arasındaki uyum, evlilik aşamasına geçmeden önce bireyleri en çok tedirgin eden konular arasında yer almaktadır. Uzun ömürlü bir evlilik umudu ile yuva kurma yoluna giden birçok çiftin bu tedirginliği yaşadığı görülmektedir. Bu uyuma etki

eden birçok faktör vardır. Eşlerin aynı hayatı birlikte paylaşmaları, kendi benliklerini kaybetmeden birbirlerinin benlikleri ile bütünleşebilme uyumu, hangi kişilik özelliklerinin birbirlerini nasıl etkileyeceği, evlilik uyumu ile bağlantılı konulardır (Kansız ve Arkar, 2011).

Evlilik kurumu yetişen yeni nesil ile toplumun devamını oluşturan sağlam bir yapıdır. Böylece evlilik, gelecek nesillerin yetişmesi ile toplumun gelişmesine öncülük etmektedir (Larson, Holman, 1994; Bradbury, Fincham, Beach, 2000). Evlilik kurumunun sağlıklı bir biçimde sürdürülmesi önem arz etmektedir. Gottman (1993) birlikteliklerinin tatmin edici ve uyumlu olduğunu dile getiren çiftlerin daha uzun ömürlü ilişki sürdürme eğilimlerinin olduğunu belirtmektedir. Evliliğin olumlu ya da olumsuz yönde ilerlemesini etkileyen faktörlerin tespit edilip araştırılması sağlıklı iletişim ve uzun soluklu bir aile hayatı için çok önemlidir.

Evlilik kurumunun taraflar için memnun edici biçimde devam edebilmesi bakımından evlilik uyumunun sağlanmasına dönük çalışmalar önem arz eder. Evlilik uyumu, eşlerin evliliğin beraberinde getirdiği farklılıkları benimsemesi; karşılıklı temeli sağlam ilişkiler kurabilmeleri, ortak noktada birleştikleri ya da birleşemedikleri noktada iki tarafında memnun olduğu bir çözüm noktasında uzlaştıkları ve memnun oldukları adaptasyondur (Locke, 1968).

Evlilikte uyum, birbirinden farklı kişilik özellikleri olan bireylerin kendi benliklerini koruyarak ortak noktada uzlaşmaları ve bütünleşmeleridir. Bu uyum, evlilik içinde olduğu gibi evlilik dışındaki birçok ilişki ve duygularımızı da etkilemektedir (Şener, 2002). Bu benzer tanımlamalarda ortak nokta uzlaşmadır.

Çiftlerin yaşadıkları problemler, mutluluk, etkileşim, uzlaşmadıkları noktalar ve boşanma eğilimi evlilik uyumunu etkilemektedir. Etkileşim ve mutluluk bu uyumun birinci kısmını, uzlaşmadıkları noktalar, problemler ve boşanma eğilimi ise ikinci kısmını oluşturmaktadır. Mutluluk, kişinin evlilik kurumu hakkındaki özel ve genel duygu-düşüncelerini kapsayarak evlilikten aldıkları doyum düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Etkileşim, çiftlerin birlikte vakit geçirdikleri zaman dilimi olarak ifade edilmektedir. Anlaşmazlık, eşler arasındaki fiziksel ve sözel kavga sıklık derecesidir. Problemler, çiftlerin strese gösterdikleri olumsuzlukları ve anlaşmazlıkları teşkil eden durumların evlilikte sorun oluşturmaya başladığı olaylarla ilişkilidir. Boşanma eğilimi olan bireylerde evliliğin süreci, problemleri üzerine yakın çevresi ile arkadaşlarıyla, ailesiyle konuşup, boşanma olasılığı ile ilgili fikir

alışverişinde bulunması olarak belirtilmektedir. Fakat bu faktörler evliliğin işlevselliği ile bağlantı olarak farklılık göstermektedir. Bu boyutları ele alan ölçeklerin evliliğe olan yararı az olmakla birlikte karmaşık sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Johnson ve ark., 1986).

Evlilik uyumu, eşlerin birbirleri ile olan ilerleme ve gelişmeyi kabul etmelerini ve içselleştirmelerini gerektirir. Çünkü eşlerin birbirlerinin kişisel ve bireysel özelliklerine olan saygısı evlilik süresi boyunca var olan bir süreçtir. Eşlerin birbirlerini tanıma zamanı geçmişe dayanıyor olsa bile, bireylerin farklılaşma olasılığı yaşam boyu devam etmektedir (İlkketenci, 2004).

Evli bireylerin kişiliklerinin bütünleşmesi mutlu ve dayanıklı bir evliliğin sürmesini sağlamaktadır (Aktaş, 2009). Bu özdeşleşme ve uyum, çiftlerin “bütüncül uyumu” olarak adlandırılır. Uyumun kapsama alanındaki boyutlar kısaca şunlardır;

- Kişiler arası iletişimde uyum
- Hayattaki ruhsal uyum
- Sosyal hayattaki uyum
- Çiftlerin birbirlerine karşı tutumu ve davranışlarındaki uyum
- Eşlerin birbirleriyle uzlaşmada ve bütünleşmede uyum

Çiftler yukarıda belirtilen boyutlarda uyumlu olmakla beraber, bireyler bazı durumlarda “biz benliği” , bazı durumlarda ise biz benliği yerine “ben”, “sen” benliğini kullanabiliyorlarsa eşlerin evlilik ilişkilerinde bütüncül uyumdan söz edilebilmektedir (Aktaş, 2009).

2.1.2 Evlilik uyumu kuramları

2.1.2.1 Sosyal öğrenme kuramı

Sosyal Öğrenme kuramına göre bireyler küçük yaştan itibaren anne-babalarının evlilik yaşantılarını gözlemler ve evliliğe yaşantısındaki davranışları öğrenirler. Bireyler anne-babalarını model olarak bazı davranışlar geliştirmişlerdir. Bireylerin bazı davranışları, ceza ve ödülleri bireysel bakış açılarına göre değerlendirdikleri düşünülmektedir. Çiftler, yaşadıkları sorunlarda yanlış anlaşılmaları dikkate alır ve bu durum sorgulamadan, uzlaşma yoluna gitmeden durumun çözümünün daha da zorlaşmasına neden olur. Problemlili ilişkilerin temelinde kişiler arası yanlış anlaşılmalara, geçerli olmayan varsayımlara, bireylerin kişilerle olan davranışlarında

oluşturdukları olumsuz şema ve bu olumsuz şemalardan yola çıkarak yaptıkları genellemeler ve sorgulanmadan karara varılan algılar bulunmaktadır (Epstein, 1982).

Karşılıklı ilişkilerde bağımlılığı açıklamayı amaç edinen sosyal mübadele kuramı ilişkiden elde edilen doyum ve ilişkiye duyulan bağımlılığın iki ayrı kavram olduğunu savunmaktadır (Thibaut ve Kelley, 1959).

Bandura (1977) tarafından oluşturulan bu kuramda, eşler sorumlulukları konusunda dikkatli davranmadıkları takdirde evlilikte uyumsuzluk yaşanmaktadır. Bir evlilikte uyumsuzluk oluştuğunda çiftler sorumluluklar konusunda birbirlerini suçlamaya başlarlar. Tartışmanın konusu genellikle farklılık göstermektedir. Sosyal öğrenme kuramında, evlilik uyumsuzluğu çiftlerin birbirleriyle ve çevreleriyle anlamlı bir etkileşime giremediklerinde de ortaya çıkmaktadır

Bandura (1979) sosyal öğrenme teorisinde, çocukların uyumlu olmayan davranışları gözlem yoluyla öğrendiğini ifade etmektedir. Evlilik içindeki uyumsuzluğun anne ve babanın olumsuz davranış örnekleri sergilemesine yol açması mümkün olmakta ve anne babanın psikolojik sorunları daha da artabilmektedir. Anne ve babanın çocuklarıyla olan iletişimi bu durumdan olumsuz olarak etkilenmekte ve aynı zamanda bu durum çocukların sorunlu davranış geliştirmesine ve olumsuz davranışları kendilerine model seçmelerine neden olabilmektedir.

Bağımlılık düzeyi yüksek olan bir kişi, doyum almadığı ilişkisini devam ettirebilmektedir. Bu kuram bunu “karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi” olarak adlandırmaktadır. Karşılaştırma düzeyi, gözlem ve kişisel yaşantılar sonucunda, ilişkideki doyum ve doyumsuzluktaki nötr durumdur. İlişkiden gelen sonuç bu nötr noktanın üstünde yer alıyorsa, tatmin eden ilişki, altında yer alıyorsa, tatmin etmeyen, doyum sağlamayan ilişki olarak ifade edilmektedir. Seçeneklere göre karşılaştırma düzeyi, bireyin var olan ilişkilerini başka kişilerle yaşamaması sonucunda ortaya çıkan doyuma dair kestirimlerin orta noktasıdır. Sonuç olarak kurama göre kişiler, ilişkilerinin devamlı olup olmayacağını belirlerken seçenekler için karşılaştırma düzeyini kullanmaktadırlar (Hovardaoğlu, 1996).

Sosyal Öğrenme Modeli Thibault ve Kelley'in sosyal mübadele teoremine uzanmaktadır. İkili ilişkilerde bağımlı olmayı açıklama amacı güden teori ilişkiden alınmakta olan doyum ve ilişkiye bağımlı olmanın farklı iki kavramdan oluştuğunu

ileri sürmektedir. Bir birey ilişkisinde kendisine doyum sağlamamış olan bir ilişkiyi bağımlılığının fazla olması sebebi ile sürdürebilmektedir. Sosyal mübadele teoremine göre ise karşılaştırma düzeyi olarak belirtilmektedir. Karşılaştırma düzeyi; kişisel yaşam ve gözlemler ile bağlı gelişen ilişki çeşidi için doyum- doyumsuzluk boyutundaki nötr kısmı temsil eder. İkili ilişkilerden alınmış olan sonuç bu nötr kısmının üstünde ise ilişki doyum verici, eğer altında ise doyum sağlayamayan ilişki olarak belirtilmiştir. Bu seçeneklerde karşılaştırma seviyesi ise kişilerin içinde buldukları ilişkileri başka kişiler ile yaşaması halinde elde edeceği doyuma ilişkin tahminlerin belirgin noktasıdır. Buna göre bireyler içinde bulunmuş oldukları ilişkilerin devamlılığını sağlayı sağlamama konusu ile alakalı karar verirken bu seçenekler için karşılaştırma düzeyini kullanırlar (Hovardaoğlu, 1996).

2.1.2.2 Sevginin evrimi kuramı

Sevginin evrimi kuramına göre bireyde anne tarafından karşılanması beklenen korunma ihtiyacının karşılanması önemlidir (Gökmen, 2001). Bireyler ileriki yaşam dönemlerinde eş seçimi yaparken ebeveynlerine benzeyen kişilerle birlikte olmayı tercih etmektedirler. Çiftler birbirlerine çocuk gözüyle bakarlar bu sebeple birbirlerini koruma ihtiyacı hissetmektedirler. Bu kuramda cinsel ihtiyaçlar da dikkate alınan bir durumdur. Kadınların biyolojik yapıları ve üreme fonksiyonları erkeklerden farklı olduğu için daha hassas olabilmektedirler (Hortaçsu, 1991).

Wilson'a (Akt. Hortaçsu, 2012) göre sevgiyi oluşturan üç içgüdü bulunmaktadır:

“1.Korunma içgüdüsüne göre, ilk yaşantılardaki anne tarafından karşılanan korunma ihtiyacını bireyler aile kurduklarında eşlerine bağımlı davranışlar sergileyerek devam ettirmektedirler. Bu yüzden özellikle erkek bireyler eş seçimi yaparken anneleriyle uyuşan kadınları tercih ederler.

2.Koruma içgüdüsüne göre, çiftler birbirlerini yetişkin bir birey olarak gördükleri gibi çocuk olarak da görürler. Bu yüzden koruma ihtiyacı duymaktadırlar.

3.Cinsel dürtünün temelinde üremek vardır.”

Wilson, yakın ilişkiler içindeyken bireylerin davranış şekilleri üç temel içgüdüye dayandığını belirtmektedir. Bunlardan birincisi, bireyin eşine bağlı olarak davranışın korunma ihtiyacından kaynaklı olduğu, bu durumun bireyin ilk çocukluk yıllarında anne tarafından korunma ihtiyacının devamı niteliğinde olmasıdır. İkinci temel içgüdüyü açıklayacak olursak, eşler arasında birbirilerini yetişkin olarak görmeleri

kadar çocuk olarak da görmelerinden kaynaklı bir korunma ihtiyacının duyulmasıdır. Üçüncü içgüdü ise temel cinsel ihtiyaçlardır. (Akt. Gökmen, 2001). Bu kurama göre bireyler tek eşli ilişkiler için yaratılmamıştır. Kişileri içgüdülerini önemli kılan bu kuram sosyal çevreyi önemsemektedir (Akt. Hortaçsu, 1991).

2.1.2.3 Sosyal biliş kuramı

Miller ve De Truck'un ortaya koymaya çalıştığı bu kurama göre insanların diğer insanlar hakkında ne düşündüklerine odaklanırlar (DeTruck ve Miller, 1986). Bu odak doğrultusunda ele aldığımızda çiftler de eşlerinin kendileri hakkında nasıl düşündükleri ile ilgilenirler. Eşlerini tüm benlikleri ile kabul gören çiftlerde evlilik ve yaşam doyumu olumlu yönde etkilenmektedir. Çünkü eşlerin birbirlerini oldukları gibi kabul etmeleri, kontrolcü ve bağımlı davranışların aksine eşitlikçi, birbirlerinden bağımsız bir yaklaşımın olduğunu göstermektedir (Gökmen, 2001).

2.1.2.4 Psikodinamik model

Psikodinamik modele göre kişiler, bilinçli ya da bilinçsiz olarak narsistik gereksinimlerini karşılayan eş arayışına girmektedirler (O'Leary ve Smith, 1991). Çiftlerden biri öfkeli ya da dominant tutum içerisinde iken diğeri itaatkar, güçsüzlük ve aşağılık duygusuna kapılmış olabilir. Dolayısıyla insanlar ideal benliklerini en iyi karşılayacak bireyleri eş olarak seçmekte ve evlilik kurumu ile bunu resmileştirerek ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadırlar. Gereksinim ve ihtiyaçların aynı noktada birleşmesi bireyleri evlilik için bir araya getiren nedenlerden biri olabilir (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Freud tarafından geliştirilen bu modelde, davranışlar bilinçaltı ve içsel dürtüler tarafından yönlendirilmektedir. Fakat davranışlarımızın çoğu bilinçaltımızda bekleyen anılar, arzular, sosyal korku ve utançla muhafaza edilmektedir. Evlilik uyumsuzluğunda veya hasta bir evlilikte birşeylerin yanlış gittiğini keşfetmek için daha derine inmek gerekmektedir. Böyle bir durumda eşlerin gelişimsel hikayeleri alınmalı ve her vaka tanımlanmalı, sendromlar incelenmeli, paylaştıkları ilişki tekrar değerlendirilmelidir. Bu kurama göre; sağlam bir evlilik, çiftlerin birbirlerini arkadaş olarak görerek, kendi geçmişlerini derin bir şekilde paylaşarak elde edilmektedir. Bireyler birbirlerinin varlığından mutlu olma, ekonomik ve sosyal olarak birbirlerini destekleme, kritik yaşam koşulları ile ilgili birbirlerinin kararlarına güvenme gibi olgularda birleşmektedirler (Obiageli, 2009).

Bireyler bilinçli ya da bilinçli olmayarak kendileri için narsistik ihtiyaçlarını karşılayabilecek eşler ararlar. Bu eşlerden biri agresif ve baskınken diğer eş ise boyun eğen ya da mazoşistçik fikirlere sahip olan bir eş olarak görülmektedir. İnsanlar ego ideallerine yönelik kendilerine hizmet edecek kişileri seçip evlilik yolu ile de bu egolarını gidermeye çalışmaktadırlar. İhtiyaç benzerlikleri de bireyleri bir araya getirebilmektedir. Yeni evlenmiş ve evlendikten dört yıl sonra eşlerinden ayrılan kişileri katılımı ile bireyler üzerinde ihtiyaç tamamlama ve benzerlik durumlarını ele alan bir çalışmada evliliği devam eden çiftlerde anlamlı bir ihtiyaç tamamlama davranışına rastlanmamıştır. Ancak anlamlı bir benzerlik düzeyi görülmüştür. Boşanmış katılımcılarda ise ihtiyaç tamamlamada benzerlik görülmüştür. Eşlerin benzerlik seviyelerinde artış görüldükçe evlilik içerisinde de uyumlarını artış gösterdiği görülmektedir (Akt. Eraslanlı, Kalkan, 2008, 10).

2.1.2.5 Bağlanma kuramı

Bowlby'ın bağlanma kuramına göre çocuk ile anne arasındaki duygusal bağ sorunları bireyin ileriki yaş dönemlerini de etkilemektedir. Bundan dolayı kişilerin güven ihtiyaçlarını karşılaması bu kuramın ana amacıdır. Bu kuramdaki temel amaç güven ihtiyacının karşılanmasıdır. Anne, çocuğun güven ihtiyacını karşılayan birincil bağlanma figürüdür (Bowlby, 1982). Birey yetişkinlik dönemine geldiğinde ise anne figürünün yerini eşler almaktadır. Bağlanma figürü olan eşin, ilgili ve yapıcı olması, kişinin kendini güvende hissetmesini ve güven duygusunu gelişmesini sağlar. Çocukluk çağında güvenli bir duygusal bağ kuran bireyler, yetişkinlik dönemlerindeki karşı cinsle olan yakın ilişkilerinde olumlu duygusal ilişkiler kurabilmektedirler (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Bağlanma kuramı bireylerde duygusal ilişkiler kurma gereksinimini kavramsallaştırmaktadır. Bu kurama göre her canlı türünde doğuştan gelen bağlanma sisteminin nasıl işlediğine yönelik deneyimlere cevap verebilme amacı ile bağlanma stratejilerinde beliren bireyler arası farklılıkları inceleme çabası şeklinde tanımlanabilir (Demir, 2009).

2.1.2.6 Lewis ve Spanier'in uyumlu evlilik modeli:

Lewis ve Spanier'in evlilik uyumu, kalitesi ve mutluluğu konusunda yaptıkları birçok çalışma ve araştırmalarda, evlilikte sürekliliğin ve uyumun devam etmesini sağlayan değişkenler üzerine odaklanılmış ve Uyumlu Evlilik Modeli ismini

verdikleri model ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu modelde üç değişkene yer verilmiştir;

“1. Kişisel ve sosyal kaynaklar (öz güven, fiziksel beceriler, sağlık)

2. Yaşam durumlarından kaynaklanan memnuniyet (aile ve arkadaş desteği, toplum desteği, çalışmalarından aldığı memnuniyet)

3. Evlilikten alınan ödüller (etkili ve uygun iletişim).” (Lewis ve Spainer, 1980).

2.1.2.7 Romantik aşk kuramı

Waltser’in kuramına göre aşık olma, duygulara bir isim verme ve bireylerdeki sosyal öğrenme ile açıklanabilmektedir. İnsanlar yaşamları boyunca varlıklardan, gazetelerden, kitaplardan, birtakım iletişim kaynakları aracılığı ile aşık olmanın aslında nasıl bir duygu olduğunu, insanlar üzerinde nasıl bir etki bıraktığı ve kimlere aşık olunabileceğine sorulara cevap aramışlardır. Olası bir durumda bu bilgilerden elde etmiş oldukları tanımlara dayanarak etraflarında aşık olabilecekleri bir kişi var ise duygularının nedenlerini bulmuş olduğu kişide arayıp, o kişiye aşık olduğuna inanacaktır (Hortaçsu, 1991).

2.1.2.8 Pekiştireç kuramı

Stuart’ın pekiştireç modeline göre bireylerde uyum ve uyumsuzluk davranışları görüldüğü zaman, uyumsuz eşlerin boş zamanlarda birbirileri ile pek zaman geçirmedikleri, birbirlerini mutlu edecek çok az davranışta bulunup, daha çok negatif hareketler içinde oldukları görülmektedir. Uyum göstermeyen eşler genellikle şikayetçi, savunmacı ve karşı koyucu davranışlar sergileyip, eşlerinin ifadelerini olumsuz olarak değerlendirmeye meyillidirler (Akt. Eraslanlı, Kalkan, 2008, 12).

2.1.2.9 Davranışçı yaklaşım

Davranışçı yaklaşımda evlilikle ilgili üç temel ilke bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; Eşler arasında yaşanan uyumsuzluğun öğrenilmiş bir davranış olduğu ve bu durumun aile içerisindeki diğer bireyleri de etkilediği ve bunun sonucunda sağlıklı bir aile yapısı meydana getirdiğine yönelik olduğudur. İkincisi ilke ise; geçmiş yaşantılarında sorun yaratan davranışlarla değil yeni edinilmiş olan uyumsuz davranışlara yönelik bir ilginin geliştirilmesinin önemli olduğu, Üçüncüsü ise; evlilikteki veya aile içindeki bir problem çözmek için eşlerle görüşme ya da aile içinde uyumsuz davranış sergileyen bireyle görüşme sağlamak ve bu şekilde var olan

problemi çözmektir. Belirtilen üç ilkenin içeriğini oluşturmuş olan uyumsuz davranışlar, uyum sağlayıcı davranışlar ile yer değiştirmektedir ve bu değişim sonucunda eşler evliliklerinde sorunsuz ve mutlu bir şekilde yaşamlarını devam ettirebilmektedirler (Çelik, 2006)

2.1.3 Evlilik uyumunu etkileyen faktörler

Evlilikte eşlerin uyumunu etkileyen etmenler; anne babanın mutluluk derecesi, tanışmaları, nişanlı kalma süresi, cinsiyete bağlı rollerde yetişme şekli, etnik ve dini geçmişler, toplumsal statü ve eğitim düzeylerinin derecesi, evlilik yaşı, çocukluk çağlarda anne ve baba ile olan ilişkilerdeki tutum gibi durumlar evlilik uyumunda önem arz etmektedir (Özgüven, 2001)

Evlilikte uyum, çiftlerin günlük hayattaki değişen şart ve kurallara uyum sağlaması ve çiftlerin karşılıklı değişiminin uygun olması şeklinde açıklanmaktadır. Çiftler arasında problem oluşturan farklılıklar, gerginlik ve kişisel kaygı, eş doyum-beraberliği, ortak noktada uzlaşabilmeleri ve fikir birliği kurabilmeleri gibi etkenler evlilik uyumuna etkisi olan faktörler arasındadır (Spainer, 1976). Çiftlerin evlilikte bir uyum yakalayabilmeleri ailelerin yapısı, evlenme şekilleri ve evlilikte geçirilen süreden etkilenilmektedir. Geniş aile yapısında kayınvalide ve kayınpeder evliliklerde sorun olarak görülebilir.

Anne babaların çocuklarının evliliklerinde olumsuz etkiler yaratması evli çiftin evlilik süresinin ilerlemesi ile azalma göstermektedir (Özbey, 2012). Evli çiftlerin anne ve babalarının sağlık problemleri, boşanma deneyimleri, öz ya da üvey anne-babaya sahip olmaları, eş seçiminden ilişkide yaşanan birtakım olaylara karşı nasıl tavır sergileyeceğini belirler. Ebeveynlerden edinilen deneyimlerin yaşanması mümkündür. Öneğin erkek çocuklar rol model olarak babay alırlar. Eğer baba, anneye şiddet uyguluyorsa ve anne de bu durumu sineye çekmiş ise çocukta, kadınlara uygulanan şiddet onları susturulabileceğine yönelik bir ipucu olarak görülebilir. Aynı durumu çocuk gelecekte ikili ilişkilerinde de kendince gerek gördüğü anlarda şiddete yatkınlık gösterebileceğine dair bir belirti olarak düşünülebilir (Solmuş, 2011).

Bu durum evlilikte ilişkileri açıklayan öğrenme kuramına paralel nitelikte bir görüştür. Çocuk geçmişte ailesinde görmüş olduğu davranışları ileride evlendiği zaman kendi eşine de uygulayabilir. O zaman özdeşim modeli olarak benimsenen

anne baba, çocuğun kişiliğinin gelişmesinde, oturmasında etken olarak görülmektedir.

Çocuğun ebeveynleri kendi ilişkilerinde hoşgörülü ise çocuk bu durumu gözlemleyerek öğrenir ve bu durumu kendi eşinde de uygulayabilir. Ebeveynler arası uyum sadece çocuğun o anki psikolojik durumuna etki değil çocuğun gelecekteki yaşantısının şekillenmesinde ve evlilik uyumunu da etkileyebilmektedir. Evlilikte kişiler arası uyum bu denli geniş bir Alana etki ediyorsa evlilikte ilişkileri geliştirmeye dair programlara ve çalışmalara daha çok yer verilmelidir.

Evlilik uyumunu etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Eğitim, kültürel çevre, inanç, aile yapıları, kişilik özellikleri, çevre gibi etkenler çiftler arasındaki uyumu etkilemektedir (Kubilay ve Oktan, 2015).

Evlilik uyumuna etki eden birincil faktörler etkileşim ve karşılıklı iletişimdir. Evlilikte etkileşim ve iletişim ise; bireyin kendi kişilik ve benliğini kaybetmeden eşinin benliğiyle bütünleşebilme yetisidir (Fıfıloğlu ve Demir, 2000). Aynı zamanda kişisel özellikler, eş özellikleri ve çevre de evlilik uyumu üzerinde etkisi alan faktörler arasında yer almaktadır (Özden, 2013).

Evliliği etkileyen etkenler şunlardır; ‘‘Benzerlik, boş zaman, olumsuz düşünceler, çocuk, cinsellik, ilgisizlik, iletişimsizlik, gelir, evlilik dışı ilişki, problemler ve problem çözme yöntemleri, fiziksel ve sözel şiddet’’(Kocadere, 1995). Evlilikte ve yakın ilişkiler içinde bireylerin kişilik özellikleri evlilikte uyum be mutlu olmalarına etkindir. Her ilişki, ilişki içerisindeki tarafların etkileşiminin sonucu ile oluşmaktadır. Farklı kişilik yapılarına sahip bireylerde çatışmalar yaşanmaktadır. Bu gibi durumlarda tarafların sorunla nasıl başa çıkacakları, nasıl bir pozisyon alacakları ve çözüme kavuşturabilme açısından nasıl bir yol izleyeceklerini kişilikleri özellikleri belirler (Solmuş, 2011).

Hem sosyal hem de birbirleri ile olan ilişkilerinde olumlu bakış açıları geliştirilmesi eşlerin evlilikteki uyumlarına katkı sağlamaktadır. Olumlu bakış açısı geliştiren bireylerde karşı tarafın ihtiyaç ve isteklerini anlayıp onun hakkında daha fazla bilgiye sahip olduğundan dolayı durumu tekrardan değerlendirmeye alıp, analizini yapıp sergilemiş olduğu davranışında gerekli yerlerde değişimler gösterip evlilik uyumuna katkı sağlamaktadır (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Evlilik uyumunu etkileyen önemli faktörler arasında bireylerin birbirlerini algılama biçimleri ve ilişkilerine yükledikleri durumlar bulunmaktadır. Bireylerin birbirlerine ya da karşılıklı ilişkilerine yüklediklerinin, evliliğin uyumu ve devamlılığına olan etkisi büyüktür. Evliliklerinde düşük uyum düzeyi olan eşlerin, bu uyumsuzluğun kaynağının eşleri olduğunu düşündükleri görülmektedir. Yüksek düzeyde evlilik uyumu olan eşlerin ise, olumsuzluk ve uyumsuzlukları pozitif hale getirecek yüklemeler yapmakta oldukları aynı zamanda bu uyumsuzluk ve anlaşmazlıklardan birbirlerini hedef göstermedikleri görülmüştür (Tutarel ve Kışlak, 1999).

Evliliğin ilk zamanlarında çiftlerin yapması gereken bazı görevler evlilik uyumu ve doyumunu etkilemektedir. Bunlardan bazıları şunlardır (Gerson, 1995):

- Sevgi ve şefkat duygularını birbirlerine tam olarak yansıtabilmek,
- Çiftler arasındaki iletişimi yapıcı bir şekilde geliştirmek,
- Toplumsal görev ve sorumlulukları yerine getirebilmek,
- Olumlu komşu diyalogları kurabilmek
- Samimi ve rahat bir ev ortamı oluşturmak
- Maddi gereksinimlerin karşılanması için sürekli ve güven hissettirecek bir iş sahibi olmak,
- Bireyselliğe önem veren, sınırların ve rollerin belli olduğu bir ilişki ortamı oluşturmak
- Evliliğin getirdiği birtakım sorumlulukları paylaşmak ve yerine getirmek
- Ev dışında geçirilen zaman ve işlerde program oluşturabilmek
- Ortak karar verebilme becerisini geliştirmek
- Eşler arası duygusal desteğin sağlanması

Ortak karar ile aile amaçları ve yaşam hedefleri oluşturmak;

- Çocukların geleceği için etkili ilişkiler kurmak.

Eşler arasında sınırların korunması konusu evlilikte uyumu etkileyen faktörler arasındadır. İlişkilerde bireyler kendisine ait olmasını istediği alanlar yaratabilir ve diğer tarafın bu alanı ihlal etmemesi ya da algılayabileceği davranışlar sergilememesi gerekmektedir. Sınır bilincine sahip kişiler ilişkilerinde ve eşlerinin mutluluğunun artmasına vesile olacaktır (Solmuş, 2011).

2.1.4 Evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler

Evliliğin biyolojik ve psikolojik sağlık üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirtilmiş olmasına rağmen, hem doğu hem de batı kültürlerinde yapılan son araştırmalar, evlilik ilişkisinin kalitesinin sağlığı etkilediğini göstermektedir. Birmingham ve Jones (2008) tarafından yapılan bir çalışmada, evlilik işlevselliğinin sağlıklı olmakla yakından ilişkili olduğu gösterilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, evliliğin olumsuz boyutları sağlık tutumları ve depresyon ile kendini ortaya koymakta ve kardiyovasküler sistem, hormonal sistem, bağışıklık sistemi, sinir sistemi ve duyuşal ve diğere fiziksel mekanizmalardaki problemlerle doğrudan ilgilidir. Thomsen ve Gilbert (1998)' in çalışmasına göre evlilik ilişkisi ile psikolojik ve fizyolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Çalışmada video görüntüsü ve fizyolojik ölçümler sonucuna göre; nevrotik ve olumsuz duyguların evlilik doyumunda negatif bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Evlilikte kişilerin maruz kaldıkları stress ve olumsuz yaşantıların “kansere, kalp hastalıkları ve kronik ağrı” olmak üzere bazı problemlerin oluşmasında etkilidir (Aktaş, 2009).

Fizyolojik sağlık üzerinde bu kadar önemli bir etkiye sahip olan evlilik ilişkisi aynı zamanda bireylerin psikolojik sağlığını da etkiler. Konuyla ilgili literatürde çok sayıda çalışmaya rastlamak mümkündür. Scorsolini-Comin ve Santos (2012), çalışmalarında kişilerin öznel iyi oluş ile evlilik doyumunu arasında ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Hawkins ve Booth (2005), çalışmalarında; mutsuz evlilikleri olan kişilerin boşanmış bireylerden daha fazla psikolojik semptomları olduğunu ve daha düşük öz saygı ve genel sağlık durumları olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Evli çiftlerin ilişkilerinde duygusal sürecin psikolojik iyi oluş üzerinde önemli bir etkiesahiptir. Olumlu duygular ve özsaygı gibi kavramlar psikolojik iyi oluşta etkili olduğundan dolayı evlilik doyumunda önemli bir etmen olduğu görülmektedir. Evli çiftlerin karşılaştıkları sıkıntılı durumlarda oluşan stress sonucunda kişilerde yüksek seviyede kaygı, duygudurum bozukluğu ve madde kullanım bozukluğunun oluşmasında etkili olduğu görülmektedir (Özaydınlık, 2014).

Konuyla ilgili yapılmış alan yazılarına bakıldığında psikolojik semptomlardan olan romantik ilişkiler ve somatizasyona ait çalışmaların fazla olmadığı görülmektedir. Lim (2000)' in Çinli-Amerikalı ve Çinli-Malezyalı kişiler ile yapmış olduğu çalışmada, eşler arasındaki evlilik doyumunun kişilerin somatic semptomları ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan başka bir araştırmada ise Fidanoğlu

(2007), evli çiftlerin birbirleri ile olan ilişkilerinden elde ettikleri tatminin, fikir birliğinin, duyguların aktarımının azalması ile somatik semptomların artış gösterdiği sonuçlarını elde etmiştir. Az sayıda olan bu araştırmalar, psikolojik semptomlar ve evlilik ilişkisi içinde toplumsal ve kültürel ayrımları göz önüne sermektedir. Bu doğrultuda, doğu kesimlerinde kültürel ve geleneksel farklılıklardan kaynaklanan sebeplerden dolayı batı kesimine göre evlilik sorunları ile beraber somatik davranışların arttığı söylenebilmektedir (Tutarel Kışlak, 1995).

2.1.5 Evlilik uyumu ile ilgili yapılan çalışmalar

Yıldırım (1993), yaptığı araştırmada evlilik uyumunu etkileyen faktörleri araştırmıştır. Araştırma Ankara merkez ilçelerinde farklı sosyoekonomik düzeyde olan kişilerde yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre evli bireylerin sosyo-ekonomik düzeyleri evlilik uyumunu etkilediği görülmektedir.

Tutarel-Kışlak (1997), yaptığı çalışmada evli çiftlerin sorumluluk yüklemelerini evlilik uyumu ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırmaya 224 evli birey katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre olumsuz olayların ardından, eşleri ile uyumsuz olanların zaten az olan doyumları daha da azalmakta ve kendileri de eşlerine olumsuz tepki göstermektedirler.

Tutarel-Kışlak (1999); Locke ve Wallace tarafından geliştirilen Evlilik Uyum Ölçeğini kullanmak için geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapmıştır. Bu çalışmada, 311 evli, Evlilik Uyum Ölçeği, Kişilerarası İlişkiler Ölçeği ve İlişki Yükleme Ölçeği'ne 149 evli, 162 evli erkek uygulanmıştır. Medeni Uyum Ölçeği'ndeki araştırma sonuçları, Türkiye evliliklerinde ilgili bilimsel araştırmalarda yapılan tüm değerlendirmelerle uyumlu bulunmuştur.

Erbek ve arkadaşları (2005), yaptıkları çalışmada cinselliğin çift uyumuna olan etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Evlilik Danışma Merkezi'ne evlilik problemleri için başvuran bireylerden oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre cinsel problem yaşamayan çiftlerin evlilik uyumunda olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu (2006), 100 evli çiftle, benlik saygısı puanları, nedensel ve sorumluluk yükleme puanları ile evli kadın ve takıntılı, kayıtsız, güvenli ve korkulu bağlanma olan kadınların evlilik uyum puanları arasındaki olası farklılıkları

inceleyen bir çalışma yaptı. stilleri. Yapılan analiz sonucunda evlenme sırasındaki uyum puanları arasında 4 bağlanma stiline göre anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Kalkan ve Ersanlı (2008), evlilik ilişkileri geliştirme programının bilişsel-davranışsal yaklaşıma göre evli bireylerin medeni uyum düzeyine etkisini incelemiştir. Kontrol ve deney grubundaki 15 kişi, 9 hafta boyunca evlilik ilişkileri geliştirme programına katıldı. Araştırmanın sonuçlarına göre, programa katılan evli bireylerin medeni uyum son test puanlarının evlilik ilişkilerini geliştirme programına katılmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Nathawat ve Mathur (1993) yaptıkları çalışmada çalışan ve çalışmayan kadınların evlilik uyumlarını incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre çalışan kadınların evlilik uyumlarının çalışmayanlara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Fowers ve arkadaşları (1996), yaptıkları araştırma sonuçlarına göre “ekonomik, duygusal, cinsel yaşam” gibi faktörlerin evlilik doyumlarını etkilediği sonucunu elde etmişlerdir.

Crawford ve arkadaşları (2002), yaptıkları çalışma sonucuna göre çiftlerin sahip oldukları boş zaman ve aktiviteleri ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir.

3. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU

3.1 Toplumsal Cinsiyet Roller

Kişiler ailesel, mesleki, ilişkisel rollere veya daha farklı sosyal rollere ev sahipliği yaparak toplumu oluşturmaktadır. Erkekler hem baba hem eş rolüne sahip olabilirken, kadınlar da hem anne hem de eş rolünü üstlenmektedir. Bu roller cinsiyete yönlendirilmesine rağmen toplumda bilinen en yaygın sosyal rollerdendir. Her kültürün cinsiyet kavramına dair sahiplendiği farklı sosyal roller olabilir. Mesela bazı yerlerde hangi cinsiyetin hangi mesleklere daha uygun olduğuna dair birtakım yakıştırmalarının bulunması bu duruma örnek gösterilebilir. Söz konusu bu farklılıklar, toplumsal cinsiyet teriminin kültürlere göre değişiklik gösterebileceğine dair düşünceleri destekler niteliktedir. Kişiler içinde yaşadıkları toplumlar ve kültürlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri edinmektedirler. Bu farklılıkların toplumlar tarafından onaylanması, eşitsizliğinde kabul edildiği anlamına gelmektedir. Örnek olarak, annelik rolünün yalnızca bir anne tarafından yapılması beklenen hareketlerden oluşmaktadır. Bir takım rollerin bazı davranışların nedeni olduğunu toplumsal roller kuramı bize söylemektedir. Yine bununla birlikte toplumsal cinsiyet roller kuramı da bazı davranışların belirli cinsiyetler tarafından sergilenebileceğini söylemektedir. Bu durum aslında ‘cinsiyetçilik’ kavramına toplumsal cinsiyet rollerinin ne derece etki ettiğine dair birtakım soruları meydana getirmektedir.

Kültürden kültüre göre değişen, zaman ve mekan kavramlarına göre farklılık gösterebilen, kadın ve erkeğin biyolojik yapılarına göre biçimlendirilen roller toplumsal cinsiyet roller olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet; toplumsal kültürel ve psikolojik oluşumlar ile var edilmiş bir yapıdır (West ve Zimmerman, 1987). Cinsiyetler seçim ve irade doğrultusundan oluşmazken toplumsal cinsiyet kültürel yapılardan oluşmaktadır. Steinberg toplumsal cinsiyet rollerini benliğin önemli bir yapısı olarak görmekte ve toplumların zaman içerisinde kendi kültürlerine göre kız ve erkeğe uygun davranışlar adı altında roller belirlemesi olarak tanımlamaktadır (Steinberg, 2002). Oakley, yine aynı şekilde bu durumun biyolojik

olarak doğuştan var olmadığını, toplumların bu roller belirlediğini ve yönettiğini ifade etmektedir (Oakley, 2015). Söz konusu sürece etkileşim içinde bulunduğumuz ana-baba, akranlar, öğretmen, okul, dil, din oyunlar, sanat, medya ve müzik gibi birçok etmen dahil olmaktadır (Basow, 1992).

Cinsiyet kavramı toplumsal kavramların arasında en çarpıcı olanıdır. Birçok psikolog, insanların fark etmeden birbirlerini ayrıştırma eğiliminde olduğunu ifade etmektedir (Crespi, 2003). Kişiler genelde diğer bireylere karşı, din, cinsiyet, dil, ırk vb. gibi kavramlara ilişkin ayrımcılık politikası yürütmektedir.

Bireyler genellikle diğer insanlara karşı dil, din, ırk, cinsiyet vb. gibi kavramlara göre ayrımcılık politikası izlemektedir. Cinsiyet kavramı da bu ötekileşmenin yaygın olanlarından bir tanesidir. Bir araya gelen iki kişiden diğerinin özelliği genellikle cinsiyet kavramıyla ön plana çıkmaktadır (Burr, 1998).

Nüfusu belirleyen faktörlerden biri kişiyi kadın ya da erkek adı altında tanımlayan cinsiyet kavramıdır. Toplumların kadınlar için veya erkekler için belirlediği anlam, istenilen davranış şeklinin yaşandığı kültürel düşünce yapısı da toplumsal cinsiyet kavramını oluşturmaktadır (Dökmen, 2004).

Belli bir zaman, kültürel yapı olmaksızın, kadın veya erkek cinsiyetinin biyolojik kökenine dayatılan davranış beklentileri o kültürün toplumsal cinsiyet kavramına dair tanımını oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet aslında, kültürel, sosyal ve psikolojik etkileşimlerin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır (West, 1987).

Steinberg'in görüşüne göre birey doğumundan itibaren kendisine yöneltilen cinsiyet dayatmaları doğrultusunda bireyden yana oluşan beklenti toplumsal cinsiyetin oluşması demektir. (Steinberg, 2002). Oakley açısından aslında biyolojik ayrılıklar ile toplumsal cinsiyet birbiriyle bağlantılı olmak yerine kuşaktan kuşağa aktarım neticesi cinsiyet rollerinin oluştuğunu ifade etmektedir (Oakley, 2015). Bu olayın sürmesiyle anne baba davranımlar, okul, din, medya, eğitim, dil, oyun gibi etmenler de toplumsal cinsiyet rollerinin oluşmasına etki etmektedir (Basow, 1992).

Birey doğduğu andan itibaren, kız ve erkek çocuk olarak toplumsal cinsiyet rollerinin taşıyıcısıdır. Çocukluk çağından itibaren taşıyıcısı olunan cinsiyet roller başta kültürel etkileşime dayanarak gerçekleşse de aslında toplum tarafından bu rollerin öğreticileri bulunmaktadır. Kültürel etkileşimler aslında toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılmasında büyük etkiye sahiptir (Crespi, 2003). Bu sistemi kavrayan çocuklar,

bu cinsiyet rollerine dair etiketlemeye girerler. Bununla birlikte toplum cinsiyeti nasıl kabul görüyorsa çocuk da o davranışa uygun karakter, tutum ve davranış sergilemeye başlar. Böylece aslında çocuk diğer kaçınma davranışı sergilemektedir. Toplum tarafından erkeğin sergilediği davranışlar erkeksi diye ifade edilirken, kadınlardan beklenen olası davranışlar kadınsı tabiriyle ifade edilmektedir (Dökmen, 2004).

Toplumsal cinsiyet rolleri bireylerin biyolojik faktörlere göre olmaksızın toplumda var olan erkeksilik ya da kadınsılık kavramları üzerine uygulanan yaptırımlar sonucu oluşur (Giddens, 2008). Biyolojik cinsiyet doğum ile tanımlanırken, toplumsal cinsiyet kültürel boyutta açıklanmaktadır. Erillik ve dişilik kavramları ise toplum tarafından belirlenen cinsiyet rollerinden beklenen davranış kalıplarını oluşturmaktadır. Bu roller aslında hem kişinin yaşadığı duruma göre belirlenirken hem de cinsiyete bağlı olarak yorumlanabilir (Dökmen, 2004). Toplumsal cinsiyet değişkenliği, sosyalizasyon sonucu oluştuğu ve biyolojik cinsiyet kavramı gibi doğa tarafından oluşmadığı için kişide toplumsal cinsiyet rollerine ait yorumların değişmesine sebep olmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı, toplumda kadın ve erkek rollerini, görev ve yükümlülüğü ve kişiye karşı toplum tarafından yapılan yorum ve bakış şekli ve kişilere dair beklentilerini içinde barındırır (Çalışır ve Çakıcı, 2015). Toplumsal cinsiyet için bakışaçıları genellikle toplum tarafından kadınsı, erkeksi düşünce yapısını belirler. Bu durum da cinsiyetler arası hiyerarşik bir Çizelgenun oluştuğunu göstermektedir. Cinsiyet rolleri alışagelmış kalıpların, kültürün kadın ve erkeğe yüklemiş olduğu sorumluluklar olarak nitelendirilmektedir (Dökmen, 2004; Kottak ve Altunek, 2008). Toplumsal cinsiyette roller kalıplaşmış yargıların kadın ve erkekte toplumsal yaşantıda ilişki, eğitim, meslek, aile ve sosyal yaşam gibi farklılıkların belirmesidir (Dökmen, 2004; Bhasin, 2003).

Toplumsal cinsiyet rolleri kalıpyargıları açısından bakıldığında toplumda kadın ve erkeğin rollerinin daha geleneksel bir yapı içinde ve eşitlikçi olarak ayrıldığı görülmektedir. Kadına yükelenmiş olan geleneksel roller; iş yaşamından uzak aha çok ev yaşantısı ile iç içe eşitlikçi olmayan, erkekte ise daha çok evin geçim sorumlulukları, evdeki iş yaşantısından uzak daha çok evin reisi şeklindedir. Eşitlikçi rollere bakacak olursak; aile, evlilik, mesleki, sosyal ve eğitim hayatında kadın ve erkeğin sorumlu oldukları işlerin eşit bir şekilde bireyler arasında paylaşılması şeklinde tanımlanmaktadır (Lindsey, 2015; Mahaffay, 2002).

Her toplumun bireylerden çocukluk çağından itibaren beklentisi oluşmaktadır. Cinsiyet söz konusu olduğunda doğumla birlikte kız ya da erkek çocuklardan beklenen duygu, düşünce ve davranış beklentileri toplumsal cinsiyetin temellerini oluşturmaktadır. Böylelikle kişi çocukluk çağında cinsiyet adına beklenen davranış ve olumsuz davranış arasındaki farkı anlamış olur. Kişinin sosyal çevresi anne babayla başlar, öğretmenler ve akranlarıyla devam eder. Sosyal çevre tarafından cinsiyet rolüne dair beklentilerin dışında direkt kız gibi davranış biçimi, erkek gibi olma şekline dair özendirme, benimsetme olmasının yanında, beklenenlerin karşılanmaması durumunda eleştiriler gerçekleştirilmektedir (Onur,1993). Toplumun kişilerden cinsiyetine dair bekledikleri özellikler toplumsal kalıp yargılarını oluşturmaktadır (Dökmen, 2014).

Cinsiyet kalıp ve yargıları, cinsiyet özellikleri ve cinsiyetlere yüklenen kalıp yargılar olmak üzere iki farklı yolla açıklanmaktadır. Nesilden nesile geçen toplumsal cinsiyet özellikleri toplum tarafından tespit edilmiştir. Cinsiyetler erkeksi ve kadınsı olarak sınıflandırılmakta olup, kadınlara narin, yumuşak, sevgi dolu gibi özellikler yüklenirken, erkeklere güçlü, baskın olması özellikleri yüklenmiştir. Bizim ülkemizde yapılan araştırmalar doğrultusunda benzer düşünce yapılarının ülkemizde de olduğu gözlemlenmiştir (Sunar, 1982).

Doğumdan itibaren insanlar sosyalleşme içine girince içinde bulunduğumuz toplumun beklemiş olduğu kız ya da erkek davranışları cinsiyet rollerini şekillendirebilmektedir. Çocuklar böylelikle kendi cinsiyetleri ile alakalı uygun olan ya da olmayan davranışları öğrenmiş olur, ona göre davranmaya başlarlar (Dökmen, 2004). Anne-babalar, eğitimciler ve toplum çocukların kendi cinsiyetlerine uygun davranışlar sergilemesini beklemekle kalmayıp kız çocuklarını ‘kız gibi’, erkek çocuklarına da ‘erkek gibi’ davranışlar sergilemelerini isterler ve bu şekilde toplumsal cinsiyet rollerine aykırı olan davranışları önlemeye çalışmış olurlar (Onur, 1993). Toplumsal cinsiyet, zaman geçtikçe toplum tarafından belli başlı kalıp yargılara dönüştürülmektedir (Dökmen, 2004).

3.2 Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Kuramlar

Toplumsal cinsiyet tanımının oluşmasında gerçekleşen süreç, anlama ve yorumla gayreti birtakım kuramsal açıklamalar getirmiştir. Çoğu kuramın veya ekolün toplumsal cinsiyet rolü edinmesine dair açıklamaları bulunmaktadır. Bu açıklamalar

ve kuramları bazıları, “bilişsel gelişim kuramı”, “evrim kuramı”, “psikanalitik kuram”, “toplumsal cinsiyet gelişim şema kuramı”, “biyolojik kökenli yaklaşım”, “sosyal rol kuramı” ve “sosyal öğrenme kuramı” olarak listelenebilir.

3.2.1 Biyolojik kuram

Kadın ve erkeklerdeki hormonal farklılıklar biyolojik kurama göre erkek ve kadın beyin yapısının farklı olması ile alakalı olduğu belirtilmektedir (Moir ve Jessel, 2002). Bu durum cinsiyetler arasında yapısal birtakım çeşitliliklerin var olması erkeklerde ve kadınlarda olaylarla alakalı farklı bakış açılarının oluşmasını gösterir

Doğada insan cinsinin sürekliliğini devam ettirebilmesi için kadınların doğayla uyum içinde olması ve bununla ilgili gayret göstermesi gerekmektedir. Geçmişten günümüze, kadınlar genelde gereksinimlerini karşılayabilecek eşleri seçerek aslında yaşama dair bir direnç oluştururken, erkekler ise barınma, yeme ve içme gibi temel gereksinimleri karşılamaya yönelik, toplumsal başmaklarını artırmaya yönelik tercih yapmaktadır. Bu gibi durumlarda erkekler kendi cinsleriyle fiziksel bir rekabet durumuna girebilmektedir. Evrimsel süreçle beraber, erkekler ve kadınlar arasında ruhsal ve psikolojik yönden çeşitlilikler gözlenmektedir. Erkekler de kadınlar da doğaya uyum sağlarken değişik savunma şekilleri oluştururlar. Evrimsel süreçle beraber cinsiyetler arasındaki ayrımın değiştirilemeyeceği ve kontrol edilemeyeceği görülmektedir. Bu çeşitliliklerin geldiği yer her manada denetlenmekte ve bununla beraber cinsiyet ayrılıklarının bittiği gözlenmektedir (Buss,1995).

3.2.2 Evrim kuramı

Evrimsel teori açısından bakıldığında zaman geçtikçe bugüne cinsiyetler arasındaki uyumun karşılaştırılması erkek ve kadın arasındaki hareket, tutum, fikir ve tavır farklılıklarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Eagly, Wood ve Diekmann, 2000). Bireyin gelişim süresince bakım veya sorumluluğunun kadın tarafından üstlenilirken erkekler de ise aileyi geçindirebilmek için maddi olanak sağlamak ve evinin güvenliğinin sağlanmasındaki sorumluluğu üstlenmektedir (Buss, 1995). Bu sebeplerden dolayı kadın evrim tarihi boyunca kendisini ve yuvasını koruyup kollayabilecek, kendisini güvende hissettirecek eş arayışı içinde ve tercihte bulunmaktadır. Kısaca açıklamak gerekirse, evrim tarihi boyunca kadın ve erkeklerin çeşitli adaptasyon süreci yaşaması ile beraber toplum içinde aynı hareketler, fikir ve tutumlarda sergilemesi beklenmemektedir (Buss, 1995).

3.2.3 Sosyal rol kuramı

Bu kurama göre cinsiyetler arası tavırlar ve hareketlerin değişiklikleri açıklanmaktadır (Eagly ve ark., 2000). Kadın ve erkeğe atfedilen farklılıklar, cinsiyetler arasında birtakım tutum değişikliğinde de neden olmaktadır. (Eagly ve ark., 2000). Kişiler aslında cinsiyetlerine yönelik doğal bir tutum içinde değildir; aslında kişilerin birbirinden ayrı sosyal yaşamları cinsiyete dair görüş ayrılıklarını oluşturmaktadır (Schmitt, 2003). Çoğunlukla toplumlarda kadın ev işlerini yapan çocuğuna bakan kişi olarak görülürken, erkek evi geçindiren kişi olarak görülmektedir. (Eagly ve ark., 2000). Bu izlenim aslında kişilere çocukluk çağında baskılanan sorumluluk olarak yorumlanmaktadır. Örnekle desteklenecek olursa; kız çocuklarına küçük yaşlarından itibaren ev işleri, mutfak faaliyetleri öğretilirken, erkek çocukları babanın işyerine götürülerek para kazanımının öğretilmesi hedeflenmektedir (Güldü ve Kart, 2009).

Sosyal rol kuramında kişinin davranışlarının, sosyal çevreye, kültüre, yaşayış biçimine göre değişeceği bilinmektedir. Bu durum aslında sosyal rol kuramını biyolojik kuramdan ayıran faktördür. Bu kurama göre kişiler davranışlarıyla sosyal rolleri arasında uyum sergilemektedir. Kadınların ve erkeklerin davranışsal farklılıkları; sosyal roller bakımında da cinsiyet ayrışmalarını beraberinde getirmektedir. Ev ortamında da iş ortamında da kadın ve erkeğe düşen görevler farklıdır. Erkekler dışarı çıkıp para kazanmak için çalışır, iş konumu, gücü düşünürken; kadınlar ev yaşamında ev otoritesiyle ilgilenmektedir (Osborne, 2004).

3.2.4 Psikanalitik kuram

Bu kuramda ise Freud toplumsal faktörlerin yanı sıra biyolojik faktörlerin de önemli olduğunu vurgulamaktadır. Freud insanların biseksüel olarak dünyaya geldiğini savunur, ancak kimliğini belirleme seviyesini bitirdikten sonra biyolojik yapılarının da etkisiyle toplumsal cinsiyet kimliği oluşturduklarına inanır (Freud, 2002). Birey; çocukluk çağında hemcinsi olan ebeveyniyle olan kurduğu bağı zamanla toplumsal cinsiyet rolü olarak yaşam biçimi haline getirmektedir. Örneklendirilirse; bir kız çocuğu annesinden nasıl davranmasını gerektiğini öğrenirken; erkek çocukları da aynı deneyimleri babaları tarafından karşılamaktadır (Dusek, 1987).

3.2.5 Sosyal öğrenme kuramı

Sosyal öğrenme kuramına göre ceza ve ödül yapıları kişilerin tutumlarında büyük etkiye sahiptir. Toplum tarafından öngörülen olumlu olmayan davranımların karşılığı ceza olurken, olumlu davranışların karşılığı ise ödülle pekiştirilmektedir (Dusek, 1987). Bu kurama göre toplumsal cinsiyet rolleri ödül ceza sistemi ve gözlemle öğrenilmektedir (Dusek, 1987). Kız çocukları ve erkek çocuklar birbirinden farklı beklentilerle yetiştirilirken; aynı zamanda farklı davranış biçimlerinin olduğunu gözlemleyerek cinsiyetler arası ayrımı kabul etmektedirler. Çocuklar, doğdukları andan itibaren çevresindekilerin cinsiyetleri hakkında düşünce, davranış ve sözel olmayan iletişim şekilleriyle bir fikre sahiptirler. Bu fikrin oluşmasında, kadın ve erkeklerin birbirinden farklı ama genel itibariyle aynı türden kıyafetleri ya da renkleri tercih etmesinin, etkisi büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte; okunan kitaplar, tercih edilen oyunlar, oyuncular, izlenen televizyon programları, dizi ve film türleri, de çocukların, cinsiyetler üzerindeki düşünce yapısına büyük ölçüde temas etmektedir. Tüm bu sebepler; çocukların, genellikle erişkinlik döneminde, biyolojik kökenli edindiği cinsiyet rollerini toplumdan aldığı kurallar doğrultusunda devam ettirdiğini göstermektedir.

Bandura, bilişsel olarak öğrenimin gerçekleşmesiyle birlikte; gözlem ve taklit yoluyla da gerektiğini vurgulamaktadır. Gözlem odaklı öğrenmenin takli yoluyla öğrenmeyi kapsamamaktadır (Bandura, 1977). Bu bakımdan da gözlem odaklı öğrenme ve taklit odaklı öğrenme birbirinden ayrılmaktadır (Senemoğlu, 2010).

Bandura'ya (1977) göre sosyal öğrenme kuramı, model alma ve taklit etme ile edimsel koşullanma olmak üzere öğrenme sürecini iki şekilde özetlemektedir. Bir davranışın ödül yoluyla pekiştirilmesi sonucunda tekrar aynı davranışı gerçekleştirme edimsel koşullanma yoluyla öğrenmedir. Bireyler, çocukluk yaşamından itibaren, cinsiyet rollerini toplumun beklediği gibi yaptıklarında toplum tarafında ödülle karşılık bulurlar. Beklenti karşılanmadığında ise kişiler cezalandırılmaktadır. Bireylerin yakın çevresini gözlemlemesi ve ardından gördüğü davranışları sergilemesi sonucu model alma ve taklit öğrenme biçimini uygulamaktadırlar. Mischeal ve Bandura, toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesinde ödül ceza sisteminin büyük öneminin olduğunu belirtmektedir (Dökmen, 2004).

Bu kurama göre, kişilerin çevresindeki insanları gözlemlemesi sonunda ceza ve ödülün taklit yoluyla edinildiğini ve bunların cinsiyet rollerini yansıttıkları gözlemlenmektedir (Dökmen, 2010).

3.2.6 Bilişsel gelişim kuramı

Bu teoride ilk olarak Kohlberg'in kognitif yaklaşımından söz edilmektedir (Bussey ve Bandura, 1999; Durkin, 1996). Kişiler çocukluk döneminden itibaren topluma adapte olarak, cinsiyet rollerini biçimlendirmektedir. Aslında bu durum kendi kendini sosyalleştirme olarak da ifade edilmektedir (Franzoi, 1996).

Bu kuramla beraber çocuklar doğumu itibariyle cinsiyet kavramını anlamaya yönelmektedir. Cinsiyet kavramı çocuklara göre erkek ve kadın kavramından var olmakta ve çocuk hayatı süresince ait olduğu kavramı bulmaya çalışmaktadır. Bu kavramı çocukların anlaması üç aşamada gerçekleşmektedir. İlk aşamada hayatın ilk iki senesinde kendi cinsiyetlerini anlamaya meyil ederler, ikinci aşama da ise toplumsal cinsiyetin sürekliliği üç dört yaşlarında anlaşılmaktadır. Son aşamada ise çocuk toplumdaki cinsiyet tutarlılığı üzerine olan algısını yaş aralığı dört ile yedi arasındayken geliştirmektedir (Demirtaş, 1999).

3.2.7 Toplumsal cinsiyet şema kuramı

Toplumsal cinsiyet teorisi sosyal öğrenme ve bilişsel gelişim kuramının açıklamaları ile birlikte oluşmaktadır (Bem, 1981). Her toplumun kendi kültürüne özgü kadın ve erkekte beklediği bir davranış çeşidi vardır (Bem, 1981). Bu teori ile birlikte bireylerin şemaları organize edilip düzenlenmektedir (akt. Dökmen, 2014). Bem (1981); Çocukların kendi düşünce ve hareketlerini de gözlemlediği ve bu gözlemler sonucunda erkek ve kadın toplumsal rolleri ve bunlar arasındaki farkı, ayıran yönlerini öğrenir. Cinsiyetini daha iyi anlayan çocuk gözlem yapmanın ardından kendi cinsiyetini daha fazla benimsemektedir. Bu teoriye göre kadınsı ve erkeksi özelliklerini daha çok taşıyan kişilerin cinsiyet soylu oldukları da belirtilmektedir. Bu bireyler öğrenmiş oldukları bilgileri kendi cinsiyetlerine göre değerlendirmeye almaktadırlar. Cinsiyet kökenli olan bireyler ilgi duymuş oldukları alanların, giyim ve hangi cinsiyet davranışına ait olduklarına dair daha kolay kavrarlar. Bu kişilerin cinsiyet şemalarının daha kuvvetli olduğu yönünde söylemler vardır. Çift cinsiyete sahip ve cinsiyeti olmayan bireylerde ise öğrenmiş oldukları cinsiyetler uyum içinde olmamaktadır. Çift cinsiyete sahip olan erkekler jimnastik

yapmaktan hoşlanmaz ve bu sanat dalının kadınlara özg olduğunu düşünmektedirler (Burger, 2004). Cinsiyet yönelimli bireyler, düşünce ve hareketleri cinsiyete bağlı olarak değerlendirirler.

3.2.8 Sosyo- biyoloji kuramı

Sosyal davranış örtüntülerin, biyolojik ve genetic unsurlardan etkilenecek oluşturduğu kuram, sosyobiyoloji kuramıdır. Sosyobiyologlara göre kadınlar doğurgandır, bebeklerini sütverendir ve evde sürekli evin ve çocuklarının bakımını üstlenen kişilerdir. Erkeklerse, geçmişten günümüze evin geçimi sürdüren avcı rolde, güçlü bir fiziksel yapıya sahip toplumsal cinsiyet rolüne sahiptir. Sosyobiyologlar, toplumsal cinsiyet rollerinin, aslında kişilerin hayatlarının devamlılığını desteklemektedir.

3.3 Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu

Toplumsal cinsiyet roller tutumu bireylerin, kadınların ve erkeklerin toplumda nasıl davranacaklarına dair görüşleridir. Helgeson bu tutumları 3 farklı boyuttanele almıştır. Birincisi bilişsel boyuttur. Bu boyutta konu veya olayla ilgili kişilerin sahip oldukları fikir ve inançlardan meydana gelmektedir. İkinci boyut ise duygusal boyuttur. Üçüncü boyutu davranışsal boyut oluşturmaktadır ve bu boyutta kişilerin davranış eğilimlerinden meydana gelmektedir (Helgeson, 2015). Kişilerin toplumsal cinsiyet roller bu üç tutumdan oluşmaktadır (Sakallı, 2001). Araştırmalarda, kız ve erkek çocukların cinsiyet rollerine karşı farklı tutumları olduğu, kız çocuklarının erkeklerden daha eşitlikçi tutum ve rolleri olduğu ve erkeklerin daha geleneksel cinsiyet rolleri olduğu sonucuna varılmıştır (Öngen ve Aytaç, 2013).

3.4 Toplumsal Cinsiyet Roller ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Döner (2015), çalışmasında evli çiftlerin cinsel mitleri ile evlilik doyumu ve toplumsal cinsiyet roller arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre evlilik doyumu ile evlilikte cinsiyet rolü arasında negative yönlü bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir.

Akpınar (2016), yaptığı araştırmada evli bireylerin evlilik uyumları ile toplumsal cinsiyet roller arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre evlilik uyumu ile eşitlikçi cinsiyet rolü arasında anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki olduğu

görülmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik uyumunu yordamakta olduğu sonucu elde etmiştir. Evli çiftlerin evlilik uyumları ve toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkisini araştırmıştır.

Kaplan (2016), çalışmasında evli çiftlerin toplumsal cinsiyet roller ile evlili doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiş ve evli çiftlerin eşitlikçi cinsiyet rollerini artması sonucunda psikolojik iyi oluşunda arttığı sonucunu elde etmiştir.

Kodan (2013), evli çiftlerin toplumsal cinsiyet roller ile evlilik uyumu ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada evlilik kalitesinin toplumsal cinsiyet roller tutumu ve yaşam doyumuyla olumlu yönde etkilediği sonucu elde edilmiştir.

3.5 Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki

Evlilik ilişkilerini de kapsayan aile, toplum değişimlerinde en çok etkilenen kurumlardandır. Ekonomik gelişmeleri eğitim düzeyleri ve kadının gn geçtikçe daha çok çalışma hayatına girmiş olması gibi önem arz eden durumlar toplumsal değişimler arasındadır (Fişek, 1996). Bu değişimlere bağlı olarak evliliğin daha ayrıntılı incelenmesi ve günümüz toplumunda evlilik ilişkilerinin geldiği noktayı tanımlayabilmek açısından önem arz etmektedir.

1980 ve 1990 yıllarından ardından özellikle Batılı toplumlarında, kadın rollerindeki değişimler ve farklı evlilik çeşitlerinin belirmesi sonucu ile aile kavramında birtakım değişimler gözlemlenmiştir (Gottman ve Notarius, 2000). Batı toplumlarında geçmiş zamanlara kıyasla, bekar kalma ve birlikte yaşama oranında yükselme görülmektedir ve bazı yazarlar da evliliğin popüleritesinin yitirildiğine dair söylemlerde bulunmuştur.

Yapılmış olan araştırmalarda ise birçok genç insanın evlenme ve çocuk sahibi olmanın gelecekleri için önemli bir factor olduğu ve evliliğin hala duygusal güvenlik ve arkadaşlık açısından önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Noller, 2002).

Bu bakış açısına göre evliliğin önemli avantajları olduğu da söylenebilir. Öncelikle evlilik, kişilerin yaşam tarzlarını ve iyilik hallerini etkileyen önem arz eden deneyimlerden biri olarak görülüp, evli olan bireylerin evli olmayan bireylere göre daha iyi fiziksel ve ruhsal sağlığa, ayrıca uzun bir yaşam ömrüne, daha fazla maddi

gelire, daha fazla cinsel yaşama sahip oldukları ileri sürülmektedir (Noller, 2002; Stack, Eshleman, 1998; Whitson ve ElSheikh, 2003). Buna karşın evlilik ilişkilerinde yaşanmış olan orunların birtakım dezavantajları da getirdiği söylenebilir. Evlilik birliğinde uyumun bozulması ya da bireyler arasında çatışmaların yaşanması, ailenin ve toplumun sağlıklı hale gelebileceği anlamına gelmektedir (Stack ve Eshleman, 1998).

4. YAŞAM DOYUMU

4.1 Yaşam Doyumu Tanımı

İlk defa Neugarten'in kullanmış olduğu yaşam doyumu tanımı sonrasında birçok araştırmanın konusu olmuştur. Yaşam doyumu kavramındaki doyum; gerçekleşmesi beklenen şeylerin, ihtiyaçların ve arzuların karşılanması düzeyidir. Yaşam doyumu kavramı, bireyin yapmak ya da elde etmek istedikleriyle sahip olduklarını kıyaslaması sonucunda deneyimlediği duygulardır. Yaşamdan alınan doyum kavramı gerçekleşmesi beklenen şeylerle içinde bulunulan şartların karşılaştırılması ile elde edilen çıkarımı göstermektedir (Özer ve Karabulut, 2003).

Yaşam doyumunun birçok tanımı olmasına karşın, üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanımı bulunmamaktadır. Kişilerin hayattan farklı beklentilerinin olması ve zamanla meydana gelen değişiklikler yaşam doyumundaki farklı tanımlamaların temel nedenleri olarak görülmektedir (Keser, 2005).

Diener ve arkadaşları (1985), yaşamdan alınan doyumunu kişinin yaşamakta olduğu hayattan alınan doyum, geçmişe dönük doyum düzeyi, geleceğe yönelik doyum ve bireyin çevresinin bireyin yaşamına yönelik değerlendirmelerini içermektedir. Yaşam doyumu bir anlamda bireysel amaçlara ulaşma derecesidir. Bireylerin kendileri için belirlemiş oldukları amaçlara ulaşma derecesi arttıkça, yaşam doyumları da artmaktadır (Dost, 2007).

Neugarten, Havighurst ve Tobin (1961) hayat tatmininin, bir bireyin arzuları ile sahip olduklarının kıyaslanmasıyla ortaya çıkan bir netice olduğunu öne sürmüşlerdir. Hayat doyumu; kişinin güncel yaşantısına ait tatmin, geçmişinden elde ettiği tatmin ve ileriki yaşamıyla alakalı beklentilerine yönelik hissettiği tatminden oluşmaktadır (Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999).

Yaşam tatmini bireyin yaşamı üzerinde kendi şahsi arzu ve tercihleri yönünde seçim yapabilmesi olarak açıklanmıştır ve hayat tatmini belirlenirken değerlendirme kriteri olarak her kişinin kendisi için belirlemiş olduğu ölçütlerle değerlendirme yapmanın en doğrusu olduğunu ifade etmiştir (Sam, 2001).

4.2 Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Kişiler, yaşamları süresince çoğu şeyi sahiplenmeyi istemektedirler. Sahip oldukları birçok şey bulunurken sahip olamadıkları şeyler de bulunmaktadır. Bunlar ise kişinin hayat tatminiyle yakından bağlantılıdır. Yani kişi sahip olduğu ile sahip olmayı arzuladıklarını kıyaslaması neticesinde ortaya çıkan sonuca göre hayat tatminine ulaşmaktadır. Bununla beraber kişinin birçok bakımdan fiziksel ve ruhsal açıdan iyi olma hali de hayat tatminine dair belirleyicilerdendir. Hayat tatminini etkileyen çok fazla etmen bulunmaktadır. Bu konuda çoğu araştırmacıya ait çeşitli araştırmalar da bulunmaktadır. Dockery'e ait (2004) araştırmada hayat tatminini etkileyen unsurlar şu şekildedir: Sürekli istikrar, toplumun refahı için en yüksek düzeyde olan gruba dahil olmak, demokratik yapısı olan özgürlüklerin kısıtlanmadan yaşandığı ekonomik yönden refah olan bir ülkede hayatını devam ettirmek ve çoğunluğun yanında yer almak. Ayrıca fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı olmak, evlilik, düşüncelerini dışarıya bildirmek, kendini kontrol edebilme mekanizmasına sahip olmak, yakın çevresindeki insanlarla iyi bağlantılar içerisinde bulunmak, paraya sahip olmak, sportif aktivitelerde bulunmak ve etkin bir kişilik sahibi olmaktır.

Yaşam doyumuna etki eden etmenler aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Keser,2005; Baykoçak,2002):

- Gündelik yaşamından mutluluk,
- Hayatı anlamlı bulmak,
- Amaçlarına erişebilmek için uyum göstermek,
- Yaşama pozitif bakabilmek,
- Kimliğini olumlu değerlendirmek,
- Fiziksel görünüşünden memnun olmak,
- İyi bir geliri olmak, kendini güvende hissetmek,
- Fiziksel ve ruhsal olarak iyi hissetmek,
- Toplumsal ilişkileri iyi olmak.

Kişilikle ilgili özellikler yaşam doyumunda önemli bir yere sahiptir. Çalışmaların çoğu, bireylerin içe dönük veya dışlanmış yapılarına odaklanmıştır. Bu durum doğrudan yaşam memnuniyeti ile ilgilidir. Dışa dönük bireylerin yaşam memnuniyeti yüksek iken içedönük olanların ise oldukça düşüktür. Benlik saygısı olan bireylerin yaşam doyumu ileri düzeydedir. Bu tür bireyler, güçlük çeken veya her halükarda

kendine güvenen ve daha olumlu olabilecek kişilerdir. Yaşam doyumunda bir diğer önemli faktör ise yaştır Araştırmalar, yaşam doyumunu ile yaş arasındaki ilişki incelendiğinde, genç yaşta çok yaşlı arasında yaşam doyumunda çok fazla bir fark olmadığı ve temel farkın kırkbeş yaşlarında her iki kategoride de olduğu görülmektedir. Ayrıca yaşın artması yaşam doyumunu üzerinde negative bir etkiye sahiptir. Yaş arttıkça kişilerin yaşam doyumunu düşürmektedir. Ancak bunun ters görüşe sahip araştırmacılar da bulunmaktadır (Arslan, 2017).

İnsanların çalıştıkları işte şartların elverişli olmaması, maaşların yeterli olmaması, çalışma saatlerindeki fazlalık, yükümlülüklerinin çok fazla olması gibi faktörler kişilerin aile ve toplumsal ilişkileri ile hayat tatminlerine olumsuz açıdan etki etmektedir. İş yerindeki stresin çok olması, iş saatlerinin fazla olması gibi durumlar hayat tatmininin azalmasına sebep olmaktadır (Tümekaya, Hamarta, Deniz ve Aybek, 2008). Eğer şahsi hayat tatmininin artırılması amaçlanıyor ise işten alınan bireysel tatminin de artırılması gerekmektedir.

4.3 Yaşam Doyumu ile İlgili Kuramlar

4.3.1 Haz ve acı kuramı

Haz ve acı kuramında, bireyin mutluluğa ulaşabilmesi için ihtiyaç ve amaçlarının tümüyle karşılanmasının gerekliliği savunulmaktadır. Tatarkiwicz, haz ve acı ile ilgili olarak bireyin çok sayıda kaynağa sahip olduğunu belirtmiştir. Bireyin zevk aldığı kaynaklarının artmasıyla acı verici kaynaklarının da artacağı vurgulanmaktadır. Bireyin yaşamındaki kaynakların varlığına alışmasının mutluluk getirmeyeceği ancak bu kaynakların yokluğunun mutsuzluk getireceği belirtilmiştir. Birey, hazzın ve acıya neden olan durumlara alıştıkça, hazzın ve acının seviyesi azalma eğilimi göstermektedir (Diener, 1984).

4.3.2 Bir noktaya erişme kuramı

Bir noktaya erişme (ereksel/ telik) kuramına göre mutluluk, bireyin hedeflerine ulaşmasının sonucunda kazanılmaktadır (Yetim, 1991). Yani mutluluk, bireyin amaçlarının ve gereksinimlerinin karşılanmasına bağlıdır (Onur, 1997). Bireyin, bazı ihtiyaçları doğrultusunda amaçları oluşur, bu amaçlara ulaşabiliyor olması da mutlu olmasını beraberinde getirmektedir. Murray, ihtiyaçların bireyden bireye değişim gösterdiğini öne sürerken Maslow da, gereksinimlerin evrensel olduğunu

savunmaktadır. Kuramla ilgili olarak bu konudaki genel kanı ise mutluluğunun ve ihtiyaçların birbiriyle sürekli ilişki halinde olduğu yönündedir (Yetim, 1991).

4.3.3 Aktivite kuramı

Aktivite kuramına göre mutluluk, bireyin aktivitelerinin bir sonucu olarak meydana gelmektedir. Örneğin, yüzme aktivitesinin yüzülerek bitiş noktasına varılan andan çok daha fazla mutluluk vermesidir. Bu kuramın öncülerinden olan Aristo, mutluluğun erdemli olan aktiviteler sonucunda meydana geldiği savunmaktadır. Zorolan aktiviteler bireyde kaygının oluşmasına sebep olurken, kolay olan aktivitelerin bireyde can sıkıntısına sebep olduğu belirtilmektedir. Birey kendi becerilerine uygun düzeyde bir aktivite seçtiği noktada, olayın tamamlanma sürecinde haz meydana gelecektir. Bu kuramcılara göre mutluluk, davranış sonucunda oluşmaktadır (Yetim, 2001). Bireyin becerilere uygun zorlukta seçilen aktivitelerle, daha fazla doyuma ulaşmasının mümkün olduğunu savunulmaktadır (Diener ve diğ., 1985).

4.3.4 Tavandan tabana ve tabandan tavana kuramı

Bu kurama göre insanlar kendi mutluluklarını değerlendirmeye alırken geçmişte yaşadıkları mutluluk ve mutsuzlukları da gözden geçirir (Kozma ve Stones 1980). Bazı düşünürler mutlu bir yaşamın formülünün küçük hazların birikmesinden oluştuğunu söylemektedir. Tavandan tabana kuramına göre, mutluluk kişinin evrensel bir niteliği olup hayatın birçok alanında bir doyumunu etkilemektedir. Her bireyin olay algısı birbirinden farklı olduğu için tavandan tabana için bir süreç gereklidir. Bazı durumlarda ise tabandan tavana kuramı kişiler için haz verici olabilir. Democritus, mutlu bir yaşamın dış süreçlerle ya da şansla değil, bireyin zihinsel özellikleriyle ilgili olduğunu vurgulamaktadır. Bireyin sahip olduğu şeye değil, sahip olduğu şeye nasıl tepki gösterdiği bireyin mutluluğu için önemli olduğunu vurgulanmaktadır (Yetim, 2001). Tavan teorisine göre, mutluluk bireyin evrensel bir özelliğidir ve bireyin olaylara tepkilerini belirler.

4.3.5 Bağ kuramı

Bireylerin mutluluğa olan eğilimlerini açıklamak için çoğu kuramcı, bilişsel ilkelere, belleğe ya da koşullanmaya odaklanmıştır (Braun, 1977). Bağ kuramına göre, bireylerin belleğinde mutluluğa dair bir ağ bulunmaktadır. Olumlu ağa sahip olan

bireylerin olaylar karşında olumlu tepkiler verdiğini, olumsuz ağa sahip olan bireylerin ise, olaylar karşısında olumsuz tepkiler verdiği belirtilmiştir. Bireyler, o anki duygu durumlarından yola çıkararak geçmiş yaşam deneyimlerini hatırlayıp tekrar değerlendirmektedir (Bower, 1981). Bellek ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, mutsuz bireyler arasında yalıtılmış, olumsuz, sınırlı bir ağın olduğu gözlemlenmiş olup, mutlu bireyler arasında olumlu ilişkilere bağlı, zengin bir ağın olduğu gözlemlenmiştir (Yetim, 2001).

4.3.6 Yargı kuramı

Birçok kuram, öznel iyi oluşu bazı standartlar ve koşullar arasındaki kıyaslanmanın bir sonucu olarak değerlendirmektedir. Eğer gerçek durum standartlara yakın ise, birey doyuma ulaşabilir. Bireyin kullanmış olduğu standartlar çok önemli, eğer bireyin kendini kıyasladığı kişi kendi durumundan daha kötü ise bireyde doyum oluşur (Diener, 1984). Bu karşılaştırmalar bilinçli bir şekilde yapıldığı gibi bilinçdışı olarak da oluşabilmektedir. Yargı kuramları olaylar sonucunda ortaya çıkabilecek duygunun miktarını öngörebilmektedir. Aynı zamanda yargı kuramları hem olumlu hem de olumsuz olayları belirleyebilmektedir. Yargı kuramında yapılan kıyaslanmanın standartları çok önemli, eğer birey kendinin daha iyi olduğu bir kıyaslama yapıyorsa aşağı düzeyde bir kıyaslama yapmış olur. Aşağı düzeyde yapılan kıyaslama sonucunda bireyler, daha çok doyuma ulaşmakta ve mutlu olmaktadır (Yetim, 2001).

5. YÖNTEM

5.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, “ilişkisel tarama modeli”ne uygun olarak hazırlanmıştır. İki veya daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlar. Ayrıca araştırma desenlerinin tümü “ilişkisel tarama modelleri” olarak tanımlanır.

5.2 Araştırmanın Örnekleme

Yapılan bu çalışmada 18 yaş üstü, evli, kadın bireylerle çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde yaşayan 18 yaş üstü, evli, kadın bireyler oluşturmaktadır. İstanbul ilindeki 18 yaş üstü 150 evli, kadın katılımcı, araştırmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapılmış olup, araştırmanın örnekleme rastgele örneklem seçilerek yapılmıştır. Örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Ölçme araçları olarak likert tipi ölçeklerden faydalanılmıştır.

5.3 Araştırmanın Veri Toplama Araçları

5.3.1 Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve kişisel bilgilerin araştırıldığı formda, bireylere medeni durumları, yaşları, ailelerinin ortalama gelirleri vb. sorular yöneltilmiştir.

5.3.2 Toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği

Ölçek Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri-ne yönelik oluşturdukları tutumları saptamak amacıyla geliştirilmiş olup 38 maddeden oluşur. Ölçek (1=hiç katılmıyorum, 5=tamamen katılıyorum) arasında puanlanan Likert tipi bir ölçektir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum cümleleri için katılımcı; tamamen katılıyorsa 5 puan, katılıyorsa 4 puan, kararsızsa 3 puan, katılmıyorsa 2, kesinlikle katılmıyorsa 1 puan

almaktadırlar. Katılımcının geleneksel tutum cümleleri için ise yukarıda belirtilenin tam tersi şekilde puanlaması hesaplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en fazla puan 190, en az puan 38'dir. Ölçekten alınan puanların fazla olması eşitlikçi tutuma, az olması geleneksel tutuma işaret etmektedir.

5.3.3 Evlilik uyumu ölçeği

Locke ve Wallece aracılığıyla geliştirilen ölçek evli çiftlerin adapte olma seviyelerini belirlemek hedefiyle geliştirilmiştir. Ülkemiz için güvenilirlik ve geçerliği Tutarel-Kışlak (1999) tarafından yapılmıştır. Evlilik uyum ölçeği 15 maddelik olup, evlilikte çiftlerin genel adaptasyonlarını ölçmenin yanı sıra cinsellik, arkadaşlar, aile bütçesi, yaşam felsefesi gibi farklı konularda anlaşma veya anlaşamama ile arbede çözme, boş zaman aktiviteleri gibi konularda bağlantı stillerini ölçmektedir.

311 katılımcıyla birlikte ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Güvenirliliği tayin etmek hedefiyle; iki yarım test güvenilirliği, bütün denklemler için madde test bağıntıları, iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar güvenilirliği hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı .84 olarak belirlenmiş ve bu değer erkekler için .83, kadınlar için ise .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin orijinalinde ise iç tutarlılık .90'dır.

EUÖ'nün ölçüt bağımlı geçerliliğinin tespit edilmesinde Kişilerarası İlişkiler Ölçeği ile İlişkilerde Yükleme Ölçeğinden faydalanılmıştır. EUÖ ile Kişilerarası İlişkiler Ölçeğinin toplam puanları arasında $r = .12$, $p < .05$ olarak saptanmıştır. EUÖ ile İlişkilerde Yükleme Ölçeği toplam puanları arasında negatif korelasyon beklenmiştir. Nitekim elde edilen korelasyon katsayısı $-.54$ 'dür ve bu değer anlamlılık düzeyi $.01$ 'dir (Tutarel ve Kışlak, 1999).

Ölçeğin yapı geçerliğini saptamak hedefiyle veriler üzerinde temel bileşenler metodu ve varimax dönüştürmesine göre üç etmen bulunmuş, sonrasında scree test uygulanarak bu üç etmen iki etmene indirgenmiştir. Birinci etmen ilk 9 maddeyi kapsamaktadır. Bu maddeler analiz edildiğinde toplumsal kurallar, genel uyum ve cinsellik gibi durumlardaki uyuşmayla, ikinci etmeni ise son 6 maddedeki güven, arbede çözme ve boş zaman aktiviteleri gibi bağlantı stili ile alakalı maddeleri kapsamaktadır (Tutarel ve Kışlak, 1999).

Çalışmada uyumlu olmayan ve uyumlu evli insanların belirlenmesini sağlayan kesme noktası 43.5 olarak saptanmıştır. Klinik araştırmalarda uyumlu kişilerin puanı 43'ün

üstü iken, uyumlu olmayanların puanı 43 ve aşağısı olarak saptanmıştır. Fakat gruplama olmayacaksa toplam puana özen gösterilmesi uygun olacaktır (Tutarel ve Kışlak, 1999).

5.3.4 Yaşam doyumu ölçeği

Bireylerin yaşam doyumu düzeylerini belirlemek amacıyla Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Köker (1991) tarafından yapılmıştır. Ölçek; "yaşamım bir çok yönüyle ideallerime yakın, yaşam koşullarım çok iyi, yaşamımdan hoşnutum, şu ana kadar istediğim şeyleri elde edebildim ve yeniden dünyaya gelseydim yaşamımdan hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim" ifadelerini içeren 5 maddeden oluşmaktadır. Her madde için "hiç uygun değil" ile "çok uygun" arasında değişmek üzere 1'den 5'ye kadar seçenekler sunulmuştur (Köker, 1991).

5.4 Verilerin Analizi

Veri toplama araçları ile elde edilen veriler bilgisayar ortamına sayısal ifade olarak girilmiş ve bu veriler sosyal bilimler için istatistik paket programı (SPSS 25) kullanılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Analizlere başlamadan önce veriler normal dağılım açısından incelenmiştir. Araştırma değişkenlerinin örneklem grubunda normallik dağılımının analizi için yapılan Shapiro-Wilk Testinde Toplumsal Cinsiyet Roller Ölçeği (S-W= .816, Sd.= 150, p=.000), Yaşam Doyum Ölçeğinde (S-W= .303, Sd.= 150, p= .00) ve Evlilik Uyumu Ölçekleri Anketinin (S-W= .761, Sd.= 150, p=.000) normal dağılım göstermediği görülmüştür.

Uygulanan veri analizinde %95 güvenilirlik düzeyi temel alınmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkın analizi için Mann Whitney-U testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis-H Analizi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişki Spearman korelasyon analizi ile test edilmiştir. Bireylerde geleneksel ve eşitlikçi tutumun yaşam doyumu ve evlilik uyumuna etkisini analiz etmek için regresyon analizi uygulanmıştır.

6. BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Çizelge 6.1: Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

	Değişken	N	%
Yaş	18-25	3	2,0
	25-30	91	60,7
	30-35	40	26,7
	35-40	10	6,7
	40 ve üzeri	6	4,0
	Toplam	150	100,0
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	124	82,7
	Çalışmıyorum	26	17,3
	Toplam	150	100,0
Bilinen Rahatsızlık	Evet	31	20,7
	Hayır	119	79,3
	Toplam	150	100,0
Dini İnanç	Evet	146	97,3
	Hayır	4	2,7
	Toplam	150	100,0
Anne Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	3	2,0
	Okur-Yazar	21	14,0
	İlkokul Mezunu	30	20,0
	Ortaokul Mezunu	27	18,0
	Lise Mezunu	48	32,0
	Üniversite Mezunu	21	14,0
	Toplam	150	100,0

Çizelge 6.1 (devam): Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

	Değişken	N	%
Baba Eğitim	Okur-Yazar Değil	3	2,0
	Okur-Yazar	21	14,0
	İlkokul Mezunu	15	10,0
	Ortaokul Mezunu	44	29,3
	Lise Mezunu	31	20,7
	Üniversite Mezunu	35	23,3
	Yüksek Lisans Ve Üzeri	1	0,7
	Toplam	150	100,0
Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	1	0,7
	Ortaokul Mezunu	28	18,7
	Lise Mezunu	60	40,0
	Üniversite Mezunu	45	30,0
	Yüksek Lisans Ve Üzeri	16	10,7
	Toplam	150	100,0
	Medeni Durum	Evli	150
Eş Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	3	2,0
	Ortaokul Mezunu	9	6,0
	Lise Mezunu	56	37,3
	Üniversite Mezunu	74	49,3
	Yüksek Lisans Ve Üzeri	8	5,3
Toplam	150	100,0	

Çizelge 6.1’de görüldüğü üzere,örneklem grubunun %2’si 18-25 yaş, %60.7’si 25-30 yaş, %26.7’si 30-35 yaş, %6.7’si 35-40 yaş, %4’ü 40 ve üzeri yaş, %82.7’i çalışıyor,%17.3’ü çalışmıyor,%75.3’ü maddi durumundan memnun, %24.7’i maddi durumundan memnun değil, %20.7’inin bilinen bir rahatsızlığı var, %79.3’ünün bilinen bir rahatsızlığı yok, %97.3’ü bir dine inanıyor, %2.7’i bir dine inanmıyor,anne eğitim durumunun %2’i okur-yazar değil, %14’ü okur-yazar, %20’i ilkokul mezunu, %18’i ortaokul mezunu, %32 lise mezunu, %14’ü üniversite mezunu, baba eğitim durumunun %2’i okur-yazar değil, %13’ü okur-yazar, %11’i ilkokul mezunu, %29.3’ü ortaokul mezunu, %20,7’i lise mezunu, %23.3’ü üniversite

mezunu, %0.7'i yüksek lisans ve üzeri, eğitim durumunun %0.7'i ilkokul mezunu, %18.7'si ortaokul mezunu, %40'ı lise mezunu, %30'u üniversite mezunu, %10.7'i yüksek lisans ve üzeri, medeni durumun %100'ü evli, eş eğitim durumunun, %2'i ilkokul mezunu, %6'ı ortaokul mezunu, %37.3'ü lise mezunu, %49.3'ü üniversite mezunu, %5.3'ü yüksek lisans ve üzeridir.

Çizelge 6.2: Yaşam Doyumu Ölçeği, Evlilik Uyum Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeğinin ve Alt Boyutlarının Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri

	N	\bar{X}	Ss.
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği	150	90,5667	13,92763
Yaşam Doyum Ölçeği	150	17,3000	5,14325
Evlilik Uyum Ölçeği	150	29,8667	9,61728
Eşitlikçi Tutum	150	34,9667	4,49521
Geleneksel Tutum	150	55,6000	16,18019

Çizelge 6.2'de görüldüğü üzere toplumsal cinsiyet rollerini ölçeğinin ortalaması 90.56 (ss=13.92), yaşam doyum ölçeğinin ortalaması 17.30 (ss=5.14), evlilik uyum ölçeği ortalaması 29.86 (ss=9.6), eşitlikçi tutum alt ölçeğinin ortalaması 34.96 (ss=4.49), geleneksel tutum alt ölçeğinin ortalaması 55.6 (ss=16.18)'dir.

Çizelge 6.3: Bireylerde Yaşam Doyumu İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki

			Yaşam Ölçeği	Doyum Ölçeği	Evlilik Uyum
Spearman's	Yaşam	r	1,000	,753**	
	Doyum	p	.	000	
	Ölçeği	N	150	150	

**p<.01,*p<.05

Çizelge 6.3'e görüldüğü üzere, yaşam doyum ölçeği ve evlilik uyumu ölçeği arasındaki ilişkiyi açıklamak için yapılan Spearman korelasyon analizine göre;

Yaşam doyum ölçeği ile evlilik uyumu ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=753, p<0.01). Yaşam doyumunu arttıkça, evlilik uyumu artmaktadır.

Çizelge 6.4: Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Alt Boyutları İle Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki

			Eşitlikçi Tutum	Yaşam Doyum Ölçeği	Evlilik Uyum Ölçeği
Spearman's rho	Eşitlikçi Tutum	r	1,000	,515**	,698**
		p		0,000	0,000
		N	150	150	150
	Geleneksel Tutum	r	-,502**	-,731**	-,656**
		p	0,000	0,000	0,000
		N	150	150	150

**p<.01,*p<.05

Çizelge 6.4'e görüldüğü üzere, toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği ve evlilik uyumu ölçeği, yaşam doyum ölçeği arasındaki ilişkiyi açıklamak için yapılan Spearman korelasyon analizine göre;

Eşitlikçi tutum ile yaşam doyum ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır (r=,515, p<0.01). Eşitlikçi tutum arttıkça yaşam doyumunu artmaktadır.

Eşitlikçi tutum ile evlilik uyumu ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır (r=,698, p<0.01). Eşitlikçi tutum arttıkça evlilik uyumu artmaktadır.

Geleneksel tutum ile yaşam doyum ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır (r=-,731, p<0.01). Geleneksel tutum arttıkça yaşam doyumunu azalmaktadır.

Geleneksel tutum ile evlilik uyumu ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır (r=-,656, p<0.01). Geleneksel tutum arttıkça evlilik uyumu azalmaktadır.

Çizelge 6.5: Bireylerde Eşitlikçi Tutum ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p	İkili R	Kısmi r
1 (Sabit)	-19,878	4,630		-4,293	0,000		
Eşitlikçi Tutum	1,423	0,131	0,665	10,831	0,000	0,665	0,665

R= ,665 R²=.442
F =117.312 p=0.00

Evlilik uyumu ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet rolleri alt boyutu olan eşitlikçi tutum arasında anlamlı ilişkiler göstermektedir (R= .665, R²=.442, p<.01). Adı geçen değişkenle birlikte eşitlikçi tutum varyansın sadece %44'ünü açıklamaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise Eşitlikçi Tutumun Evlilik uyumu üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Çizelge 6.6: Bireylerde Geleneksel Tutum ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p	İkili R	Kısmi R
1 (Sabit)	56,572	1,666		33,953	0,000		
Geleneksel Tutum	-0,480	0,029	-0,808	-16,688	0,000	-0,808	-0,808

R= ,808 R²=.653
F =278.505 p=0.00

Evlilik uyumu ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet rolleri alt boyutu olan geleneksel tutum arasında anlamlı ilişkiler göstermektedir (R= .808, R²=.653, p<0.01). Adı geçen değişkenle birlikte eşitlikçi tutum varyansın sadece %65'ini açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise Geleneksel Tutumun Evlilik uyumu üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Çizelge 6.7: Bireylerde Eşitlikçi Tutum ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p	İkili r	Kısmi r
(Sabit)	-4,725	2,768		-1,707	0,090		
Eşitlikçi Tutum	0,630	0,079	0,551	8,023	0,000	0,551	0,551

R= ,551 R²=.303
F =64.363 p=0.00

Yaşam doyum ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet rolleri alt boyutu olan eşitlikçi tutum arasında anlamlı ilişkiler göstermektedir (R= 551, R²=.303, p<0.01). Adı geçen değişkenle birlikte eşitlikçi tutum varyansın sadece %30'unu açıklamaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise Eşitlikçi Tutumun Yaşam Doyumu üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Çizelge 6.8: Bireylerde Geleneksel Tutum ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki

	B	Standart Hata	Beta	t	p	İkili r	Kısmi r
1 (Sabit)	32,172	0,817		39,365	0,000		
Geleneksel Tutum	-0,267	0,014	-0,841	-18,947	0,000	-0,841	-0,841

R= ,841 R²=.708
F =359.000 p=0.00

Yaşam doyum ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet rolleri alt boyutu olan geleneksel tutum arasında anlamlı ilişkiler göstermektedir (R= 551, R²=.303, p<0.01). Adı geçen değişkenle birlikte eşitlikçi tutum varyansın sadece %71'ini açıklamaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise Geleneksel Tutumun Yaşam Doyumu üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Çizelge 6.9: Bireylerin Maddi Durum Memnuniyetine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Alt Ölçeklerinden Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Maddi Durum Memnuniyet	N	S.T	S.O	U	W	Z	P
Eşitlikçi Tutum	113	79,58	8993,00	1629,000	2332,000	-2,047	0,041*
	37	63,03	2332,00				
	150						
Geleneksel Tutum	113	69,13	7811,50	1370,500	7811,500	-3,177	0,001*
	37	94,96	3513,50				
	150						

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, bireylerin cinsiyet rolleri alt ölçeklerinden olan eşitlikçi tutumdan almış oldukları puanların, maddi durum memnuniyeti değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında maddi durumundan memnun olan grup lehine istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Bireylerin cinsiyet rolleri alt ölçeklerinden olan geleneksel tutumdan almış oldukları puanların, maddi durum memnuniyeti değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında maddi durumundan memnun olmayan grup lehine istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır

Çizelge 6.10: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği ve Alt Ölçeği Olan Geleneksel Tutumun Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Yaş	N	S.T	X²	Sd.	P
Geleneksel Tutum	18-25	3	127,00	12,755	4	0,013*
	25-30	91	70,05			
	30-35	40	85,25			
	35-40	10	54,20			
	40 ve üzeri	6	102,92			
	Toplam	150				
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği	18-25	3	132,17	10,744	4	0,030*
	25-30	91	70,14			
	30-35	40	84,00			
	35-40	10	60,60			
	40 ve üzeri	6	96,58			
	Toplam	150				

Çizelgeden anlaşılacağı gibi, geleneksel tutum alt ölçeği sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda yaş gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=12,755$; $sd=4$; $p<0.05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın 18-25 yaş olan 25-30 yaş olan grup arasında 18-25 yaş olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=35,00$; $z=-2,216$; $p<0.05$). Analizlerin sonucunda farklılığın 18-25 yaş olan 35-40 yaş olan grup arasında 18-25 yaş olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=57,50$; $z=-2,158$; $p<0.05$).

Toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda yaş gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=10,744$; $sd=4$; $p<0.05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın 18-25 yaş olan 25-30 yaş olan grup arasında 18-25 yaş olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=29,00$; $z=-2,337$; $p<0.05$). Analizlerin sonucunda farklılığın 18-25 yaş olan 35-40 yaş olan grup arasında 18-25 yaş olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=57,00$; $z=-2,216$; $p<0.05$).

Çizelge 6.11: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeğinin Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	S.T	X ²	Sd.	P
Toplumsal	İlkokul	1	126,00	11,058	4	0,026*
Cinsiyet Rollerini Ölçeği	Mezunu					
	Ortaokul	28	77,41			
	Mezunu					
	Lise Mezunu	60	86,89			
	Üniversite	45	62,68			
	Mezunu					
	Yüksek Lisans ve Üzeri	16	62,34			
	Toplam	150				
Yaşam Doyum Ölçeği	İlkokul	1	52,50	11,170	4	0,025*
	Mezunu					
	Ortaokul	28	60,32			
	Mezunu					
	Lise Mezunu	60	69,53			
	Üniversite	45	90,17			
	Mezunu					
	Yüksek Lisans ve Üzeri	16	84,66			
	Toplam	150				
Evlilik Uyum Ölçeği	İlkokul	1	25,00	6,977	4	0,137
	Mezunu					
	Ortaokul	28	78,55			
	Mezunu					
	Lise Mezunu	60	66,29			
	Üniversite	45	85,11			
	Mezunu					
	Yüksek Lisans ve Üzeri	16	80,81			
	Toplam	150				

Çizelgeden anlaşılacağı gibi, toplumsal cinsiyet rollerini ölçeği sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda eğitim

durumu gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=11,058$; $sd=4$; $p<0.05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın lise mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında lise mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=921,50$; $z=-2,793$; $p<0.01$). Analizlerin sonucunda farklılığın lise mezunu olan grupla yüksek lisans ve üzeri olan grup arasında lise mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=325,50$; $z=-1,987$; $p<0.05$).

Yaşam doyumu ölçeği sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda eğitim durumugruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=11,170$; $sd=4$; $p<0.05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında üniversite mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=375,50$; $z=-2,975$; $p<0.01$). Analizlerin sonucunda farklılığın lise mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında üniversite mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=982,00$; $z=-2,447$; $p<0.05$).

Evlilik uyumu ölçeği sıralamalar ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda annenin eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. ($\chi^2=6,997$; $sd=4$; $p>0.05$).

Çizelge 6.12: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği ve Alt Ölçeği Olan Geleneksel Tutumun Puanlarının Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Eş Eğitim Durumu	N	S.T	X ²	Sd.	P
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği	İlkokul Mezunu	3	114,00	13,599	4	0,009*
	Ortaokul Mezunu	9	112,50			
	Lise Mezunu	56	66,46			
	Üniversite Mezunu	74	78,49			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	8	55,06			
	Toplam	150				
Geleneksel Tutum	İlkokul Mezunu	3	117,33	12,095	4	0,017*
	Ortaokul Mezunu	9	112,00			
	Lise Mezunu	56	67,24			
	Üniversite Mezunu	74	76,88			
	Yüksek Lisans ve Üzeri	8	63,81			
	Toplam	150				

Çizelgeden anlaşılacağı gibi, toplumsal cinsiyet rollerini ölçeği sıralamalar ortalamalarının eş eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda eş eğitim durumu gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=13,599$; $sd=4$; $p<0.01$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupta lise mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=109,00$; $z=-2,738$; $p<0.01$). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupta üniversite mezunu olan grup arasında

ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (U=165,50; z=-2,464; p<0. 05). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla yüksek lisans ve üzeri olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (U=12,00; z=-2,365; p<0. 05).

Geleneksel tutum alt ölçeği sıralamalar ortalamalarının eş eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda eş eğitim durumugruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (x²=12,095; sd=4; p<0.05). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla lise mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (U=108,50; z=-2,762; p<0.01). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (U=170,00; z=-2,409; p<0. 05). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla yüksek lisans ve üzeri olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (U=12,50; z=-2,351; p<0. 05).

Çizelge 6.13: Yaşam Doyum Ölçeği Puanlarının Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Eş Eğitim Durumu	N	S.T	X ²	Sd.	P
Yaşam Doyum Ölçeği	İlkokul	3	43,00	9,513	4	0,049*
	Mezunu					
	Ortaokul	9	44,28			
	Mezunu					
	Lise Mezunu	56	77,51			
	Üniversite	74	76,41			
	Mezunu					
Yüksek Lisans ve Üzeri	8	100,31				
	Toplam	150				

Çizelgeden anlaşılacağı gibi, yaşam doyumu ölçeği sıralamalar ortalamalarının eş eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda eş eğitim durumugruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=9,513$; $sd=4$; $p<0.05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla lise mezunu olan grup arasında lise mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=145,00$; $z=-2,083$; $p<0.05$). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında üniversite mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=185,50$; $z=-2,198$; $p<0.05$). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla yüksek lisans ve üzeri olan grup arasında yüksek lisans ve üzeri olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=10,00$; $z=-2,577$; $p<0.05$).

Çizelge 6.14: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	S.T	X2	Sd.	P
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği	Okur-Yazar	3	135,83	16,738	5	0,005*
	Değil					
	Okur-Yazar	21	67,43			
	İlkokul	30	81,02			
	Mezunu					
	Ortaokul	27	94,89			
	Mezunu					
	Lise	48	63,20			
	Mezunu					
	Üniversite	21	70,26			
	Mezunu					
	Toplam	150				

Çizelgeden anlaşılacağı gibi, toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği sıralamalar ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda annenin eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=16,738$; $sd=5$; $p<0.01$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla lise mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=359,50$; $z=-3,207$; $p<0.01$).

Çizelge 6.15: Toplumsal Cinsiyet Roller Alt Ölçeği Olan Geleneksel Tutumun Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	S.T	X ²	Sd.	P
Geleneksel Tutum	Okur-Yazar	3	131,83	13,592	5	0,018*
	Değil					
	Okur-Yazar	21	64,24			
	İlkokul Mezunu	30	81,12			
	Ortaokul Mezunu	27	91,74			
	Lise Mezunu	48	65,76			
	Üniversite Mezunu	21	72,07			
	Toplam		150			

Çizelgeden anlaşılacağı gibi, gelenek tutum alt ölçeği sıralamalar ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda annenin eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=13,592$; $sd=5$; $p<0.05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-

U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla lise mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($U=412,50$; $z=-2,642$; $p<0.01$).

7. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular literatürden faydalanılarak tartışılacaktır.

- Bireylerde Yaşam Doyumu ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki

Araştırmadan elde ettiğimiz sonuçlara göre yaşam doyumu ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaşam doyumu arttıkça, evlilik uyumu artmaktadır (Çizelge 6.3). Kişinin bireysel yaşantısındaki mutluluğunun ortak bir yaşantıyı da olumlu yönde etkilediği düşünülebilir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında kişinin yaşamdan beklentisi ve bu beklentilerini bireysel olarak karşılayabilirdiği bir hayatta partnerini daha iyi anlayabildiğini varsayabilir ve birbirlerini karşılıklı mutlu edebildiklerinden bahsedebiliriz. Evliliği etkileyen birçok unsur söz konusudur bu unsurlardan en önemlilerinden biri yaşam doyumudur. Kişilerin yaşam standartları ve yaşantılarından aldıkları doyum kişilerin gerek sosyal çevre ile olan ilişkisini gerekse ikili ilişkilerini etkilediğini düşünebiliriz. Evlilik bu konudaki önemli unsurlardan biridir. Günümüz hayat standartlarının getirdiği koşullara ayak uydurmak ve takip etmek her geçen gün zor bir hal almaktadır. Kişiler bu standartlara ulaşmak için daha çok çalışıp çabalamaktadır ve bunun sonucunda ise tükenmişlik yaşayabilirler. Günümüzün yaşam standartlarının oluşturduğu tükenmişlik, stres, kaygı gibi etkenler yaşam doyumunu etkileyebilir ve bu durum kişinin evliliğine de yansır. Yeşiltepe ve Çelik (2014) yaptıkları araştırmada katılımcıların evlilik uyumları ile psikolojik iyi oluş ve bazı değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre evlilik uyumunun psikolojik iyi olma ile ilişki olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluş yaşam doyumunu etkileyen önemli etkenlerden biri olduğunu söyleyebiliriz. Kim ve McKenry (2002) yaptıkları çalışmada evlilik uyumu ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre evlilik ilişkisinin kalitesi psikolojik iyi oluşu etkilediği sonucunu elde etmişlerdir. Proulx, Hlems ve Buehler (2007), evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş arasında anlamlı yönde güçlü bir ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Çelik ve Tümkaya (2012) yaptıkları araştırmada katılımcıların evlilik uyumu ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi

incelemiş ve iki değişken arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Yapılan bu çalışmalar bulgularımızı destekler niteliktedir.

- Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Altboyutları ile Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki

Eşitlikçi tutum ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Eşitlikçi tutum arttıkça yaşam doyumu artmaktadır. Eşitlikçi tutum ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Eşitlikçi tutum arttıkça evlilik uyumu artmaktadır (Çizelge 6.4). Kişinin edinmiş olduğu eşitlikçi tutumun, kültürel var olan geleneksel aile yapısını ve ataerkil yapılanmayı aynı oranda etkilediği varsayılarak, evlilik içerisinde partnerlerin karşılıklı beklentilerinin doyuma ulaştığı düşünülebilir. Bu sayede ise eşitlikçi tutuma sahip bireyler, partnerleri ile anlayışlı ve uyumlu bir yaşam sürdürebilir. Geleneksel tutum ile yaşam doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Geleneksel tutum arttıkça yaşam doyumu azalmaktadır. Geleneksel tutum ve düşüncelerin bireylerin davranışlarını kısıtlayabilmesi sebebiyle, bireylerin yaşama dair beklenti ve arzularını özgürce gerçekleştirememelerinin yaşamsal doyum elde etmelerini güçleştirdiği düşünülebilir. Geleneksel tutum ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Geleneksel tutum arttıkça evlilik uyumu azalmaktadır. Toplumumuzda cinsiyet rolleri kişilerin iş ve sosyal yaşantılarını etkilediği kadar evliliklerini de etkilediğini söyleyebiliriz. Kadının toplumdaki yeri günümüzde bile hala tartışılmaktadır. Ancak eğitim düzeylerinin yükselmesi ve kadınlara verilen pozitif ayrımcılık hakları ile kadınlar gerek iş gerekse akademik alanda birçok başarıya ulaşmışlardır. Bu durum hem kişilerin evlilik uyumunu hem de yaşam doyumunu etkileyen önemli bir unsur olduğunu düşünebiliriz. Gottman ve Krokoff (1989)'ın evlilik memnuniyeti ve etkileşimi ile ilgili yaptıkları çalışma sonucunda, evlilikte tartışma sebeplerinin erkeklerin geleneksel ve erkek toplumsal cinsiyet rolleriyle hareket edip kadının görevinin kocasının söylediklerini yapmak, evi toparlamak gibi sebeplerden kaynaklandığını savunmaktadırlar. Leuptow ve arkadaşları (1989) araştırmalarında cinsiyet rolleri, evlilik statüleri ve mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre; mutlu kadınların geleneksel tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Ev işleri yapan kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet rolü dışındaki tutumlara sahip olan kadınların daha mutsuz oldukları görülmektedir. Çınar (2008) yaptığı çalışmada katılımcıların evlilik doyumları ile toplumsal cinsiyet roller

arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; evlilik doyumu ile cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

- Bireylerin Maddi Durum Memnuniyeti ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişki

Bireylerin cinsiyet rolleri altboyutu olan eşitlikçi tutum ile maddi durum memnuniyeti arasında pozitif yönde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bireylerin cinsiyet rolleri alt boyutu olan geleneksel tutum ile maddi durum memnuniyeti arasında da negative yönde anlamlı bir farklılık saptanmıştır (Çizelge 6.9). Toplumsal cinsiyet rollerinin etkili olduğu bir diğer unsur ise maddi gelir ve ekonomik standartlardır. Geleneksel olarak toplumsal cinsiyet rolüne göre erkeğin görevi ekmek parasını kazanmak iken, kadının en önemli sorumluluğu çocukları büyütme ve aile yaşamını sürdürmektir. Tu ve Chang yaptıkları çalışmada sosyo-ekonomik etkilerin kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumu üzerinde etkili bir faktör olduğu görülmektedir (Tu ve Chang, 2000). Günay ve Bener (2011) yaptıkları çalışma sonucunda kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ile ekonomik faaliyet alanlarının toplumsal cinsiyet rollerinde çerçevesinde değerlendirmediklerini göstermektedir.

- Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki

Geleneksel tutum ile yaş arasında negative yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Analizlerin sonucunda farklılığın 18-25 yaş olan 25-30 ve 35-40 yaş olan gruplar arasında 18-25 yaş olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. 18-25 yaş arasındaki genç bireylerde eğitim ve eğitime bağlı göçler sebebi ile kültürel yapı ve geleneksel düşüncenin değiştiği düşünülebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri ile yaş arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Analizlerin sonucunda farklılığın 18-25 yaş olan 25-30 ve 35-40 yaş olan gruplar arasında 18-25 yaş olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 6.10). 18-25 yaş döneminde kişilerin aileleriyle bağlantısının nispeten daha güçlü olduğunu, maddi ve manevi yönden aileleriyle ilişki içinde bir yaşam sürdürdüklerini düşünecek olursak, bu durumda kişilerin ailelerinden toplumsal cinsiyet rolleri bakımından daha fazla telkin alıp, rollerini daha fazla hissedebileceklerinden de bahsedebiliriz. Erkeklerin bir an önce işe girip eve para getirmesi, kadınların ise yaşları geçmeden evlenmesi, çocuk sahibi olmasının, bu

dönemde toplumumuzda sıklıkla beklenen cinsiyet rol tutumları olduğunu düşünebiliriz.

- Toplumsal Cinsiyet Roller ve Yaşam Doyumu ile Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki İlişki

Toplumsal cinsiyet rolleri ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Analizlerin sonucunda farklılığın lise mezunu olan grupla üniversite mezunu ve yüksek lisans mezunu olan gruplar arasında lise mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 6.11). Lise mezunu olan grup, üniversiteve yüksek lisans mezunu olan gruba göre toplumsal cinsiyet rollerinden daha fazla etkilenmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri bakımından kadın ve eğitimi düşündüğümüzde, kadınların eğitim hakkını kullanmasına yönelik toplumda çeşitli sorunlar yaşanabilmekte, çeşitli engellerle karşılaşılabiliriz. Bu engellerden belki en önemlisi toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve/veya cinsiyetçi tutumlardır. Özaydınlık yaptığı çalışmada kadının toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitimi araştırmıştır. Araştırma sonuçları; Türkiye’de kız çocuklarının doğumdan itibaren erkek çocuklarına oranla daha dezavantajlı olduğu ve bunun eğitim başta olmak üzere pek çok yerde kendini gösterdiği görülmektedir (Özaydınlık, 2015).

Yaşam doyum ile eğitim durumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında üniversite mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Analizlerin sonucunda farklılığın lise mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında üniversite mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Eğitim düzeyi yüksek olan kadınların yaşam doyumları da yükselmektedir. Deniz ve Yılmaz (2006) tarafından yapılan araştırmalarda eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam doyumları, alt düzeyde eğitime sahip olanlarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Keser’in (2005) yaptığı çalışmada ise eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarını, alt düzeyde eğitime sahip olanlarından düşük bulmuştur.

- Toplumsal Cinsiyet Roller ile Eş Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Toplumsal cinsiyet rolleri ile eş eğitim durumu arasında pozitif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla

lise mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 6.12). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 6.12). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla yüksek lisans ve üzeri olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 6.12). Eş eğitim düzeyi düşük olan kadınların toplumsal cinsiyet rollerinden daha fazla etkilendikleri görülmektedir. Geleneksel tutum ile eş eğitim durumu arasında da negative yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla lise mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 6.12). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 6.12). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla yüksek lisans ve üzeri olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Eş eğitim düzeyi düşük olan kadınların geleneksel tutumlarının arttığı görülmektedir. Kişilerin kendi eğitim durumları kadar eşlerinin eğitim durumu da toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde önemli bir etken olduğunu söyleyebiliriz. Eğitim seviyesi düşük olan eşlerin toplumsal cinsiyet rollerinden diğer gruplara oranla daha fazla etkilendikleri görülmektedir. Çelik (2006), çalışmasında katılımcıların evlilik doyumları ile bazı sosyodemografik verilerle ilişkisini araştırmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, evlilik doyumunun eğitim ve eşin eğitim seviyesiyle arasında anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Çelik ve Tümkaya'nın (2012) çalışmasında ise kişilerin eğitim seviyesi artması, evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerindeki etkili bir faktör olduğu sonucu elde etmişlerdir.

- Yaşam Doyum Ölçeği ile Eş Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Yaşam doyumu ile eş eğitim durumu arasında pozitif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla lise mezunu olan grup arasında lise mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 6.13). Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla üniversite mezunu olan grup arasında üniversite mezunu olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla yüksek lisans ve üzeri olan grup arasında yüksek lisans ve üzeri olan grup

lehine gerekleŖtiđi belirlenmiŖtir. EŖ eğitim düzeyi yüksek olan kadınların yaŖam doyumlarının yükseldiğini görüyoruz.

- Toplumsal Cinsiyet Rollerine İle Anne Eğitim Durumu Arasındaki İliŖki

Toplumsal cinsiyet rollerine ile anne eğitim durumu arasında negatif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuŖtur. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla lise mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerekleŖtiđi belirlenmiŖtir (izelge 6.14). Anne eğitim düzeyi dŖk olan kadınların toplumsal cinsiyet rollerinden daha fazla etkilendiği görülmektedir. Geleneksel tutum ile anne eğitim durumu arasında negatif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuŖtur. Analizlerin sonucunda farklılığın ortaokul mezunu olan grupla lise mezunu olan grup arasında ortaokul mezunu olan grup lehine gerekleŖtiđi belirlenmiŖtir (izelge 6.14). Anne eğitim düzeyi dŖk olan kadınların geleneksel tutumlarının arttığını görüyoruz. Aylaz ve arkadaşları (2014) yaptıkları alıŖmada katılımcıların toplumsal cinsiyet rolünü etkileyen faktörleri araŖtırmıŖlardır. AraŖtırmadan elde edilen bulgulara göre, katılımcıların anne eğitim durumunun toplumsal cinsiyet rollerinde yordayıcı olduğu görülmektedir. Çetinkaya'nın yaptığı alıŖmada katılımcıların anne eğitim durumları arttığıca toplumsal cinsiyet rollerinde pozitif etkiler olduğu görülmektedir (etinkaya, 2013).

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaptığımız bu çalışmanın sonucunda, evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rolleri ile yaşam doyumu ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi gördük. Özellikle toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutu olan eşitlikçi tutum ile yaşam doyumu ve evlilik uyumu arasındaki pozitif yönlü ilişkiyi saptamış olduk. Evli kadınlardaki eşitlikçi tutumun hem evlilik uyumları hem de yaşam doyumları ile arasındaki olumlu ilişkiyi saptadık. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutu olan geleneksel tutumla evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasındaki negatif yönlü ilişkiyi tespit ettik. Evli kadınlarda geleneksel tutumun hem evlilik uyumuyla hem de yaşam doyumuyla arasındaki olumsuz ilişkiyi saptadık.

Yaşam doyumu ve evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu gördük. Bununla birlikte kişilerin eğitim durumu, yaş, eş eğitim durumu, anne eğitim durumu gibi değişkenlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi gördük.

Literatür taramasında çeşitli araştırmalarda bulgularımızı destekler nitelikte sonuçlara ulaşıldığını gördük. Literatürde özellikle toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların azlığı dolayısıyla eşitlikçi tutumun olumlu etkisine dönük farkındalık yaratmak anlamında bundan sonra yapılacak araştırmalarda yol gösterici nitelikte olacağı düşüncesi oluşmuştur.

Toplumsal cinsiyet rolleri, günümüzde önem kazanan bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının, kişilerin gündelik hayatlarıyla ilişkili olduğu kadar evlilik uyumu ve yaşam doyumlarıyla da ilişkili olduğunu düşünebiliriz. Bu durumda, psikologlara, sosyal hizmet uzmanlarına, vb., meslek gruplarına toplumsal cinsiyet rolleri ile yaşam doyumu ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyle ilgili gerekli eğitimlerin, sempozyum ve seminerlerin düzenlenmesi önerilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu ve yaşam doyumuyla ilgili daha fazla örneklem grubuyla farklı bölgelerde ve şehirlerde araştırmaların yapılmasıyla farklı sonuçların elde edilebileceğini söylenebilir. Ayrıca erkek grubunun da araştırmaya dahil edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akpınar, B.** (2016). “Evli Çiftlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akram, H., ve Malik, N.** (2011). Relationship Between Personality Traits and Marital Adjustment of Teachers. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 3 (4), 718.
- Aktaş, S.** (2009). Eşlerden Birinin Kaygı Düzeyi İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Arslan Y.** (2017). Çocukluk Döneminde Ebeveyn Kaybı Yaşayan Bireylerde Duygusal Zekanın Sosyal Uyum Ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı.
- Ateş, R. ve Erdoğan, İ.** (2004). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitapbevi.
- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö. ve Ünal, S.** (2014). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5), 183-189.
- Bandura, A.** (1977). *Social Learning Theory*. New York, NY: General Learning Press.
- Bandura, A.** (1977). *Social Learning Theory*, Englewood Cliffs, NJ: PrenticeHall.
- Basow S.** (1992). *Sex Role Stereotypes: Alternates and Change*. Pacific Grove: Brooks/Cole.
- Baykal, S.** (1991). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 1(2): 66- 75.
- Baykoçak, C.** (2002). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları Ve Tükenmişlik Düzeyleri (Bursa İli Uygulaması). *Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- Bhasin, K.** (2003). *Toplumsal cinsiyet: Bize yüklenen roller*. Kadınlarla Dayanışma Vakfı
- Bower, G. H.** (1981). Mood and Memory. *American Psychologist*, 36, 129- 148.
- Bowlby, J.** (1982). *Attachment and Loss* (Vol. I, Attachment). London: Hogarth
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. ve Beach, S. R. H.** (2000), Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980.
- Braun, P.M.W.** (1977). Psychological Well Being A N D Location İn The Social Structure. *Doctoral Dissertation*. United States of America: USC.
- Burr, V.** (1998). *Gender and Social Psychology*, UK: Routledge.
- Buss, D. M.** (1995). Psychological sex differences: Origins through sexual selection. *American Psychologist*, 50 (3), 164-168.
- Bussey, K. ve Bandura, A.** (1999), Social Cognitive Theory Of Gender Development And Diffirentiation. *Psychology Review*, 106, pp. 676-713.
- Çalışır, G. ve Çakıcı, F. O.** (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sosyal Medyada Kurulan Benlik İnşaasının Temsili. *Electronic Turkish Studies*, 10(10).
- Çelik, M.** (2006). Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması, Çukurova Üniversitesi *Doktora Tezi*, Adana.
- Çelik, M. ve Tümkaya, S.** (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1).
- Çetinkaya, K. S.** (2013). *Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi*. 1(2): 21-43
- Çınar, L.** (2008). Evlilik doyumunu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler. Enstitüsü.
- Crawford, D. W., Houts, R. M., Huston, T. L. ve George, L. J.** (2002). Compatibility, leisure, and satisfaction in marital relationships. *Journal of Marriage and Family*, 64(2), 433-449.
- Crespi, I.** (2003). *Socialization and Gender Roles Within the Family: A Study on Adolescents and Their Parents in Great Britain*. Italy: Catholic University of Milan

- Debord, J., Romans, J. S. ve Krieshok, T.** (1996). Predicting dyadic adjustment from general and relationship-specific beliefs. *The Journal of psychology, 130*(3), 263-280.
- Demir, İ.** (2009). *Evlilik ilişkilerine farklı bir yaklaşım: Bağlanma kuramı*. H. Yavuzer (ed.) Evlilik Okulu. (92-113) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demirtaş, H. A.** (1999). Anne ve Baba Adaylarının Doğacak Çocuklarına Yönelik Beklentileri: Çocuğun Cinsiyetinin Ve Ana-Babanın Cinsiyet Rolü Yöneliminin Etkileri. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Deniz, M. E. ve Yılmaz, E.** (2006). Üniversite öğrencilerinde duygusal zeka ve stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3* (25), 17 – 26.
- deTurck, M. A. ve Miller, G. R.** (1986). The effects of husbands' and wives' social cognition on their marital adjustment, conjugal power, and self-esteem. *Journal of Marriage and the Family, 715-724*.
- Diener, E.** (1984). Subjective Well- Being. *Psychological Bulletin. 95*, 542- 575
- Diener, E., Emmons, R., Larsen, R. J. ve Griffin, S.** (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment. 49* (1), 71- 75.
- Diener, E., Suh, E.M., Lucas, R.E. ve Smith, H.L.** (1999). Subjective well being: Three decades of progress. *Psychology Bulletin, 125*(2), 276-302.
- Dockery, A.,** (2004). *Happiness, Life Satisfaction and The Role of Work: Evidence from Two Australian Surveys*, Unpublished Mimeo.
- Dökmen, Z. Y.** (2004). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. Sistem yayıncılık.
- Döner, A. Ç.** (2015). Cinsel Mitlerin Evlilik Doyumu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dost, T. M.** (2007). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007* (2) 22.
- Durkin, K.** (1996), *Developmental Social Psychology from Infancy to Old Age*, U.S.A.: Blackwell Publishers Inc.
- Dusek, J. B.** (1987). *Adolescent Development and Behavior*. Prentice – Hall, Inc. A Division of Simon and Schuster, New Jersey.

- Eagly, A. H., Wood, W. ve Diekman, A. B.** (2000). Social role theory of sex differences and similarities: A current appraisal. *The developmental social psychology of gender*, 123-174.
- Epstein, N.** (1998). *Cognitive behavioral threapy with families*. New York: Brunner/Mazel.
- Eraslanlı, K. ve Kalkan, M.** (2008). *Evlilik İlişkilerini Geliştirme Kuram ve Uygulama*. (1. baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Alpkan, L. ve Eradamlar, N.** (2005). Cinsellik ve Çift Uyumu Arasındaki İlişki: Üç Grup Evli Çiftte Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Düşünen Adam*, 18(2), 72-81.
- Ersanlı, K. ve Kalkan, M.** (2008). *Evlilik İlişkilerini Geliştirme Kuram ve Uygulama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fidanoğlu, O.** (2007). Evlilik uyumu ile eşlerin somatizasyon düzeyleri arasındaki ilişki ve diğer sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Fişek, G.O. ve Seherler, KR.** (1996). Toplumsal değişim ve eşler: Cinsiyet senaryolarının sınırlarını genişletme amaçlı bir terapi yaklaşımı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(36), 1-11.
- Fışıloğlu, H. ve Demir, A.** (2000). Applicability of the dyadic adjustment scale for measurement of marital quality with Turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3), 214-218.
- Fowers, B. J., Montel, K. H. ve Olson, D. H.** (1996). Predicting Success for Premarital Couple Types Based on Prepare. *Journal of Marital and Family Therapy*, Vol:22, 103-119
- Franzoi, S. L.** (1996). *Social Psychology*, Dubuque IA, Brown & Benchmark Publ.
- Freud S.** (2019). *Psikanaliz Üzerine*. Cem Yayınevi. 7. Baskı, İstanbul.
- Freud, S.** (2002). *Metapsikoloji Haz İlkesinin Ötesinde Ego ve İd ve Diğer Çalışmaları*. Çeviren: Ayşen Tekşen Kapkın, Emre Kapkın. İstanbul: Payel yayınları.
- Gerson, R.** (1995). *The Family Life Cycle: Phases, Stages and Crises. Integrating Family Therapy*. (R.H. Mikesell, D. Lusteran & S. H. Mcdaniel Editörler). Washington, DC: American Psychological Association. SS.91-112.
- Giddens, A.** (2008). *Sosyoloji*, İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- Gökmen, A.** (2001). Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolcülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gökmen, A.** (2001). Evli Eşlerin Birbirlerine Yönelik Kontrolcülük ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Rolü, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gökmen, A.** (2001). Evli Eşlerin Birbirlerine Yönelik Kontrolcülük ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Rolü. *Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gonzaga, G. C., Keltner, D., Londahl, E. A. ve Smith, M. D.** (2001). Love and the commitment problem in romantic relations and friendship. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2, 247-262.
- Gottman, J. M.** (1993). A Theory of Marital Dissolution and Stability. *Journal of Family Psychology*, 7(1), 57-75.
- Gottman, J. M. ve Levenson, R.W.** (1992). Marital process predictive of later dissolution: Behavior, physiology, and health. *Journal of Personality and Social Psychology* 63, 221-233.
- Gottman, J. M. ve Notarius, C. I.** (2000). Decade review: Observing marital interaction. *Journal of Marriage & the Family*, 26(4), 927-948.
- Gottman, J. M., ve Krokoff, L. J.** (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of consulting and clinical psychology*, 57(1), 47.
- Güldü, Ö. ve Kart, M. E.** (2009). Toplumsal cinsiyet rolleri ve siyasal tutumlar: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(03), 097-116.
- Gülerce, A.** (1996). *Türkiyede Ailenin Psikolojik Örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Günay, G., ve Bener, Ö.** (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153(153).
- Hawkins, D. N. ve Booth, A.** (2005). Unhappily ever after: effects of long-term, lowquality marriages on well-being. *Social Forces* 84, 451-471.
- Helgeson, V.** (2015). *Psychology of Gender*. Psychology Press.

- Holt-Lunstad, J., Birmingham, W. ve Jones, B.Q.** (2008). Is There Something Unique about Marriage? The Relative Impact of Marital Status, Relationship Quality, and Network Social Support on Ambulatory Blood Pressure and Mental Health. *Annals of Behavioral Medicine* 35(2), 239-244.
- Hortaçsu, N.** (1991). Evlilik ve Boşanma Nedenlerine Verilen Önemi Etkileyen Faktörler Olarak Değerlendirme Yaklaşımı, Cinsiyet ve Medeni Durum. *Aile ve Toplum Dergisi*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı. Yıl: 1, Cilt: 1, S:1, s: 35, Mart
- Hortaçsu, N.** (2003). *İnsan İlişkileri*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Hortaçsu, N.** (2012). *İnsan İlişkileri*. Ankara: İmge yayınları.
- Hovardaoglu, S.** (1996). Sosyal mübadele: Evlilikle ilgili bir değerlendirmelere etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(36), 12-24.
- Hyde, J. S.** (2008). *DeLamater JD, Understanding human sexuality*. McGraw-Hill Higher Education.
- İlkketenci, R.** (2004). Evli bireylerin problem çözme becerileri ve evlilik uyumları arasındaki ilişki. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Selçuk Üniversitesi.
- Johnson, D. R., White, L. K., Edwards, J. N. ve Booth, A.** (1986). Dimensions of marital quality: Towards methodological and conceptual refinement. *Journal of Family Issues*, 7, 31-49.
- Kalkan, M.** (2002). Evlilik İlişisini Geliştirme Programının, Evlilerin Evlilik Uyum Düzeyine Etkisi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Doktora Tezi*, Samsun
- Kalkan, M., ve Ersanlı, E.** (2008). Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımına Dayalı Evlilik İlişisini Geliştirme Programının Evli Bireylerin Evlilik Uyumuna Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8 (3), 963-986.
- Kansız, M. ve Arkar, H.** (2011). Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik doyumu üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1); 24-29.
- Kaplan, K.** (2016). Evli Bireylerde Toplumsal Cinsiyete İlişkin Tutumların Evlilik Doyumuna ve Psikolojik İyi Oluş Durumuna Etkisinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keser, A.** (2005). İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama, *Çalışma ve Toplum*, Cilt 4.

- Kim, H. K. ve McKenry, P. C.** (2008). The Relationship Between Marriage and Psychological WellBeing: A Longitudinal Analysis. *Journal of Family Issues*, 23, pp. 885-911.
- Kocadere, M.** (1995). İyi ve Kötü Evliliklerin Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Betimsel Bir Çalışma. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Kodan, S.** (2013). Evli Bireylerin Evlilik Kalitesi Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Köker, S.** (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kok-Mun Ng, Johnben Teik-Cheok Loy, Clinton G. Gudmunson, WinNee Cheong.** (2009). Gender Differences in Marital and Life Satisfaction among Chinese Malaysians. *Sex Roles*, 60(1-2), 33-43.
- Koray, M.** (2011). Avrupa Birliği ve Türkiye’de Cinsiyet Eşitliği Politikaları. *Çalışma ve Toplum*, 2: 13-54.
- Kottak C.P, Altuntek SN,** (2008). *Antropoloji: İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış. Ütopya*.
- Kubilay, D., ve Oktan, V.** (2015). Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (44), 25-35.
- Larson, J. H., Holman, T. B,** (1994), Predictors of Marital Quality and Stability. *Family Relations*, 43(2), 228-237.
- Lim, B.K.H.** (2000). Conflict resolution styles, somatization, and marital satisfaction in chinese couples: the moderating effect of forgiveness and willingness to seek professional help. *Dissertation Abstracts International* 61 (7-B), 3902.
- Lindsey L.L.,** (2015). *Gender roles: A sociological perspective*. Routledge.
- Locke, E. A.** (1968). Toward a theory of task performance and incentives. *Organizational Behavior and Human Performance*, 3, 157-189.
- Lueptow, L. B., Guss, M. B., ve Hyden, C.** (1989). Sex role ideology, marital status, and happiness. *Journal of Family Issues*, 10(3), 383-400.

- Mahaffy, K.A. ve Ward, S.K.** (2002). The gendering of adolescents' childbearing and educational plans: Reciprocal effects and the influence of social context. *Sex Roles*, 46(11): 403-17.
- Moir, A. ve Jessel, D.** (2002), *Beyin ve Cinsiyet*, (Çev. Tarık Demirkan), İstanbul: Pencere Yayınları
- Nathawat, S. ve Mathur, A.** (1993). Marital Adjustment and Subjective Well-being in Indian-Educated Housewives and Working Women. *Journal of Psychology*. 127(3), 353-358.
- Neugarten, B.L., Havighurst, R.J. ve Tobin, S.S.** (1961). The measurement of life satisfaction, *Journal of Gerontology*, 16(2), 134-143.
- Nicholson, L.** (1994). Interpreting gender. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 20(1), 79-105.
- Noller, P.** (2002). *Understanding marriage: Developments in the study of couple interaction*. New York: Cambridge University Press, 1-5.
- Oakley, A.** (2015). *Sex, gender and society*. Ashgate Publishing, Ltd.,
- Obiageli, A. K.** (2009). Relationship between personal factors and marital conflict resolution strategies among married people in enugustate (*Unpublished master's thesis*). University of Nigeria, Nsukka.
- O'Leary, K. D., and Smith, D. A.** (1991). Marital interactions. *Annual review of psychology*, 42(1), 191-212.
- Öngen, B. ve Aytaç, S.** (2013). Üniversiteli öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları* (48): 1-18.
- Onur, B.** (1993). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Onur, B.** (1997). *Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm*. (8. Baskı). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Osborne, T. L.** (2004), Male gender role conflict and perceived social support: predicting help seeking in college men, *Master's Thesis*, Missouri Üniversitesi, St. Louis.
- Özaydınlık, K.** (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye'de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33).
- Özaydınlık, Ş.** (2014). Evli Çiftlerin Evlilik Uyumu İle Kişilik Özellikleri ve Romantik İlişkilerindeki Sosyal İlginin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Özbey, S.** (2012). Ebeveynlerin Evlilik Uyumu ve Algıladıkları Sosyal Destek ile Altı Yaş Çocuklarının Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (1), 43-62.
- Özden, M. S.** (2013). Önceden edinilmiş ve sonradan kazanılmış gelişim özelliklerinin evlilikte çift uyumu ile ilişkisi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilimdalı, *Yüksek Lisans Tezi*.
- Özer, M. ve Karabulut, Ö. Ö.** (2003). Yaşlılarda Yaşam Doyumu. *Geriatry*, 6(2): 72- 75.
- Özgüven, İ.E.** (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Proulx, C.M, Helms, H.M. ve Buehler, C.** (2007). Marital Quality and Personal Well-Being: Meta Analysis. *Journal of Marriage and Family*. 69 (3), pp. 576-593.
- Sakallı, N.,** (2001), *Sosyal etkiler: kim kimi nasıl etkiler?*, İmge Kitabevi, 2001.
- Sam, D. L.** (2001). Satisfaction with life among international students: An exploratory study. *Fvee*, (3), 315-337
- Schmitt, D. P.** (2003). Are Men Universally More Dismissing than Women? Gender Differences in Romantic Across 62 Cultural Regions, *Personal Relationships*, 10/3: 307-333.
- Scorsolini-Comin, F. ve Dos- Santos, M. A.** (2012). Correlations between subjective well-being, dyadic adjustment and marital satisfaction in Brazilian married people. *Spanish Journal of Psychology* 15(1):166-176.
- Senemoğlu, N.** (2010). Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya (Development, Learning and Instruction: From Theory to Practice). Ankara: Pegem Akademi.
- Şener, A.** (2002). Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. *Doktora Tezi*. Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Siviş, R.** (1999). Gender- Role Orientations and Perceived Parental Attitudes of Metu Preparatory School Students. *Yüksek Lisans Tezi*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
- Solmuş, T.** (2011). *Çift, Evlilik ve Aile Terapisi*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Spainer, G. B.** (1976). Measuring Dyadic Adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15- 28.

- Spanier, G. B. ve Lewis, R. A.** (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 825-839.
- Stack, S. ve Eshleman, J.R.** (1998), Marital status and happiness: A 17- Nation study. *Journal of Marriage and the Family*, 60 (2), 527-537.
- Steinberg L,** (2002). *Adolescence*, New York: McGraw-Hill.
- Stevenson, B. ve Wolfers, J.** (2009), The Paradox of Declining Female Happiness. *American Economic Journal: Economic Policy*, 1(2), 190-225.
- Sunar D.G.** (1982). Female stereotypes in the United States and Turkey: An application of functional theory to perception in power relationships. *Journal of Cross-Cultural Psychology*;13(4): 445-60.
- Tezcan, S. ve Coşkun, Y.** (2004). “Türkiye’de 20. Yüzyılın Son Çeyreğinde Kadınlarda İlk Evlenme Yaşı Değişimi ve Günümüz Evlilik Özellikleri” *Nüfusbilim Dergisi*, 26:15-34.
- Thibaut, J.W. and Kelley, H.H.** (1959). *The social psychology of groups*. New York.
- Thomsen, D. G., ve Gilbert, D. G.** (1998). Factors characterizing marital conflict states and traits: Physiological, affective, behavioral and neurotic variable contributions to marital conflict and satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 25(5), 833-855.
- Tu, S. H., ve Chang, Y. H.** (2000). Women's and men's gender role attitudes in Coastal China and Taiwan. In *East Asian Labor Markets Conference, Seoul, Korea*. Retrieved from <http://survey.sinica.edu.tw/pdf/osr-asr200206.pdf>.
- Tümekaya, S., Hamarta, E., Deniz, M.E., ve Çelik, M.,** (2008). Duygusal Zeka Mizah Tarzı ve Yaşam Doyumu: Üniversite Öğretim Elemanları Üzerine Bir Araştırma, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt:3, Sayı:30, ss: 1-18.
- Türk Medeni Kanunu** (2001). Evliliğin Genel Hükümleri. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>
- Tutarel-Kışlak, Ş.** (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(40), 55-64.
- Tutarel-Kışlak, Ş.** (1999). Evlilik Uyum Ölçeği Adaptasyon Çalışması. *3P Dergisi* 7(1): 50-57.

- Tutarel-Kışlak, Ş.** (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin (EUÖ) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *3P Dergisi*, 7 (1), 50-57.
- Tutarel-Kışlak, Ş., & Çavuşoğlu, Ş.** (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Aile ve Toplum* 8 Cilt: 3 Sayı: 9, 61-68.
- Vaizoğlu, F.** (2008). Anaokuluna Devam Eden Çocukların Sosol Davranışları İle Ebeveynlerinin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- West, C. ve Zimmerman D. H.** (1987), Doing gender. *Gender and Society*;1(2): 125-51.
- Whitson, S. ve El-Sheikh, M.** (2003). Marital conflict and health: Processes and protective factors, *Aggression a/id Violent Behavior*, 8 (3), 83-312
- Yaşın-Dökmen, Z.** (2010), *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşiltepe, S. S., ve Çelik, M.** (2014). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi olma ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(3).
- Yetim, Ü.** (1991). Kişisel Projelerin Organizasyonu Ve Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumu. *Doktora Tezi*. İzmir: EÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yetim, Ü.** (2001). *Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri*. (1. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Yıldırım, İ.** (1993). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Evli Bireylerin Uyum Düzeyleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 1, Sayı: 4.
- Yılmaz, M. F.** (2014) Erişkin Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Rolü ile Cinsel Doyumun İlişkisi. *Yüksek Lisans Tezi*, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F.** (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 409-420.

EKLER

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

EK-2: Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

EK-3: Evlilik Uyumu Ölçeği

EK-4: Yaşam Doyumu Ölçeği

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

Sayın katılımcılar;

Aşağıda sizi tanımamıza yönelik bazı sorular bulunmaktadır. Sorulara içtenlikle cevap vermeniz araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Test üzerinde kimliğinizi belirten herhangi bir soru bulunmamaktadır. Bu nedenle her soru için mümkün olduğunuzca samimi bir şekilde size uyan cevabı işaretleyiniz. Lütfen her maddeyi cevaplandığınızdan emin olun. Katılımınız için teşekkür ederim.

Çalışmaya katılmayı onaylıyorum. evet hayır

1. Kaç yaşındasınız?

18-25 26-30 30-35 35-40 40 ve üzeri

2. Çalışma durumunuz nedir? () Çalışmıyorum () Çalışıyorum

3. Bilinen bir rahatsızlığınız var mı(bedensel ya da tıbbi)? Evet Hayır

4. Herhangi bir dine inanır mısınız? Evet Hayır

5. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans ve üzeri

6. Babanızın eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans ve üzeri

7. Eğitim durumunuz nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans(Uzman statüsü) ve üzeri

8. Medeni haliniz? Evli Bekar diğer.....

9. Eşinizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans(Uzman statüsü) ve üzeri

EK-2: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	1	2	3	4	5
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

12.Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

Evde oturmayı Bir şeyler yapmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder? Evde oturmayı Bir şeyler yapmayı

13.Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

Sık sık Arada sırada Çok seyrek Hiçbir zaman

14.Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

Aynı kişiyle evlenirdiniz Farklı bir kişiyle evlenirdiniz Hiç evlenmezsiniz

15.Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

Hemen hemen hiçbir zaman Nadiren Çoğu konularda Her konuda

EK-4: Yaşam Doyumu Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatle okuyunuz ve ne derece katılıp katılmadığınızı en iyi yansıtan sayıyı seçiniz.		Hiç uygun değil	Kısmen uygun	Uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
1	Pek çok açıdan ideallerime yakın bir yaşamım var	1	2	3	4	5
2	Yaşam koşullarım mükemmeldir	1	2	3	4	5
3	Yaşamım beni tatmin ediyor	1	2	3	4	5
4	Şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim	1	2	3	4	5
5	Hayatımı bir daha yaşama şansım olsaydı, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Gamze Tekin

Doğum Tarihi: 03/08/1986

Doğum Yeri: İstanbul

Lisans Üniversite: İstanbul Üniversitesi

Yüksek Lisans Üniversite: İstanbul Aydın Üniversitesi

Elektronik posta: gamzetekine@hotmail.com